

KAŞ - KASABA KÖYÜ CAMII

Y. Mimar
Filiz OĞUZ

GENEL :

Antalya İlinin Kaş Kazasına bağlı Kasaba nahiyesinde bulunan ve kitabesinden 1186 H. (1772) tarihinde inşa edildiği anlaşılan cami, Vakıflar Genel Müdürlüğü 1977 yılı Eski Eser Onarım Programı'na alınmış ve o tarihten itibaren çeşitli ön çalışmalar sürdürülerek yapının restorasyonu gerçekleştirilmiştir.

Eser, 1977 yılı baharında incelenmiş ve fotografik tesbiti yapılmıştır. Ayrıca ölçüleri, bütün duvarları dolaşan yatay bir röper çizgisine bağlı olarak ve planda köşegenlerin meydana getirdiği üçgenleri ölçmek suretiyle alınmıştır.

Tarihi ve mimari değere sahip bu yapının korunması, devamlılığının sağlanması ve tekrar eski fonksiyonuna sağlıklı bir şekilde kavuşturulması ana gayesi ile yapılan çalışmalar aşağıdaki safhalardan oluşmaktadır :

Başlangıç olarak, yapının incelenmesi ve dökümantasyonu ile gözlemsel, tarihi ve mukayeseli analiz çalışmaları sonucunda bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

Çalışmaların ikinci safhasında ise, mukayeseli analiz, yazılı dökümanların incelenmesi ve bina üzerinde mevcut izlerin değerlendirilmesi sonucu binanın restitüsyon ve restorasyon projeleri hazırlanmıştır.

KAŞ KAZASININ KISA TARİHÇESİ (1) :

Kaş, Antalya'nın Güney-batısında güzel bir «Koy»un etrafındaki düzlük üzerinde kurulmuş tarihi bir ilçedir. Doğu'da Finike, Batı ve Kuzeyde Fethiye ve Güneyde Akdeniz ve Meis adası ile çevrilmiştir.

1) Kahvecioğlu Ahmet, Kaş, Ankara 1973
Turistik Antalya, Basın Yayın ve Turizm Genel Müd. Neşriyatı
Akurgal Ekrem, Ancient Civilizations and Ruins of Turkey, İst. 1973
Akşit Oktay, Likya Tarihi, İstanbul 1967
8/4/1977 tarih ve A. 402 no. lu kararı.
Erten S. Filikli, Tekelioğulları, Antalya 1955

Eski bir Likya şehri olan Kaş (Antiphellos) M. Ö. 330-30 da Büyük İskender tarafından alınmışsa da sonradan Romalıların istilasına uğramıştır. İslâm'ın yayılması sırasında Müslümanlığın eline geçmiş, sonradan tekrar Romalılarda kalmıştır.

Şehir daha sonraları, 1071 yılında Anadolu'nun Türkleşmesi sırasında Selçuklu topraklarına katılmıştır. Alpaslan'ın oğlu Melikşah 1085 yılında idareyi amcasının oğlu Gazi Süleyman Şah'a teslim etmiş ve bütün Andifli (Kaş) yöresi bu devirde Selçuklu idaresine geçmiştir. Yine bu devirde Selçuk Devleti yönetimine doğudan Türk oymakları, Oğuz Türkleri akın akın gelmeğe devam etmiştir. Selçukluların o zaman gelen il ve uruk parçaları olan küçük kabileler 40-100 evlik birer oba halinde göçebelîği terk ederek köylere yerleşmiştir. Bugün Çavdır, Belenli, Kınık, Bayındır gibi köyler aynı isimle anılmaktadır. Yani bu isimler Selçukluların (İl, Uruk, Ulus) gibi bölüntü adları olup Oğuz Türkleriydi.

Selçuklu Devletinin yıkılması ile bu bölge Tekelioğullarının elinde kalmış, 1388 tarihinde de Yıldırım Beyazıt zamanında Osmanlı ülkesine katılmıştır.

1903 yılına kadar bölgenin kaza merkezi sahilden 22 km. içeride bulunan Kasaba Köyü idi. Sağlık ve idari nedenlerle Kasım 1903 de merkez, Rumlarla meskun olan Kaş'a nakdedilmiştir. 1. Dünya savaşında Kaş'ın işgal edilmesiyle tekrar Kasaba köyüne taşınmış, 1922 yılında Kaş yeniden kaza merkezi olmuştur.

KASABA KÖYÜNÜN KISA TARİHİ (?) :

Deniz seviyesinden 220 metre yüksekte olan Kasaba'nın etrafı yüksek dağlarla çevrili olup Demre Çayı'nın kenarındadır. Diğer köylere nazaran toplu olmasından dolayı bu ismi almıştır. Türkmen aşiretlerinden beş kardeş tarafından kurulduğu rivayet edilir. Bu zamanlarda Yusuf ve Hacı Ağalar senelerce burasını idare etmiştir. Sonraları,

yukarıda da izah ettiğimiz gibi değişik tarihlerde kaza merkezi olmuş, ancak, halihazırda Kaş kazasına bağlı bir nahiye durumundadır.

YAPININ TANATILMASI :

Kasaba Köyü Camii olarak adlandırığımız yapı Antalya ilinin Kaş kazasına 22 km. mesafede bulunan Kasaba Köyü sınırları içindedir. Demre Çayı'nın doğusunda, ağaçlık bir alan içinde konulanmıştır.

Dıştan, doğu duvarında 11.17 metre ve güney duvarında 11.14 metre ebadında olan Cami, kare planlı ve tek kubbe ile örtülü bir ana mekan ile onun kuzeyinde yer alan sonradan ilave edilmiş bir 'son cemaat yeri'nden oluşmaktadır. Kuzey-batı köşede ise sekizgen kaideli minare yer almaktadır.

A. DIŞ YAPI :

Caminin dış cepheleri tamamen kesme taş ile inşa edilmiştir ve taş sırmelerle nihayetlenmektedir.

Esas beden duvarları üzerine oturan sekizgen tambur da kesme taş sıralarından oluşmakta ve alaturka kiremit ile örtülü olan kubbeyi taşımaktadır.

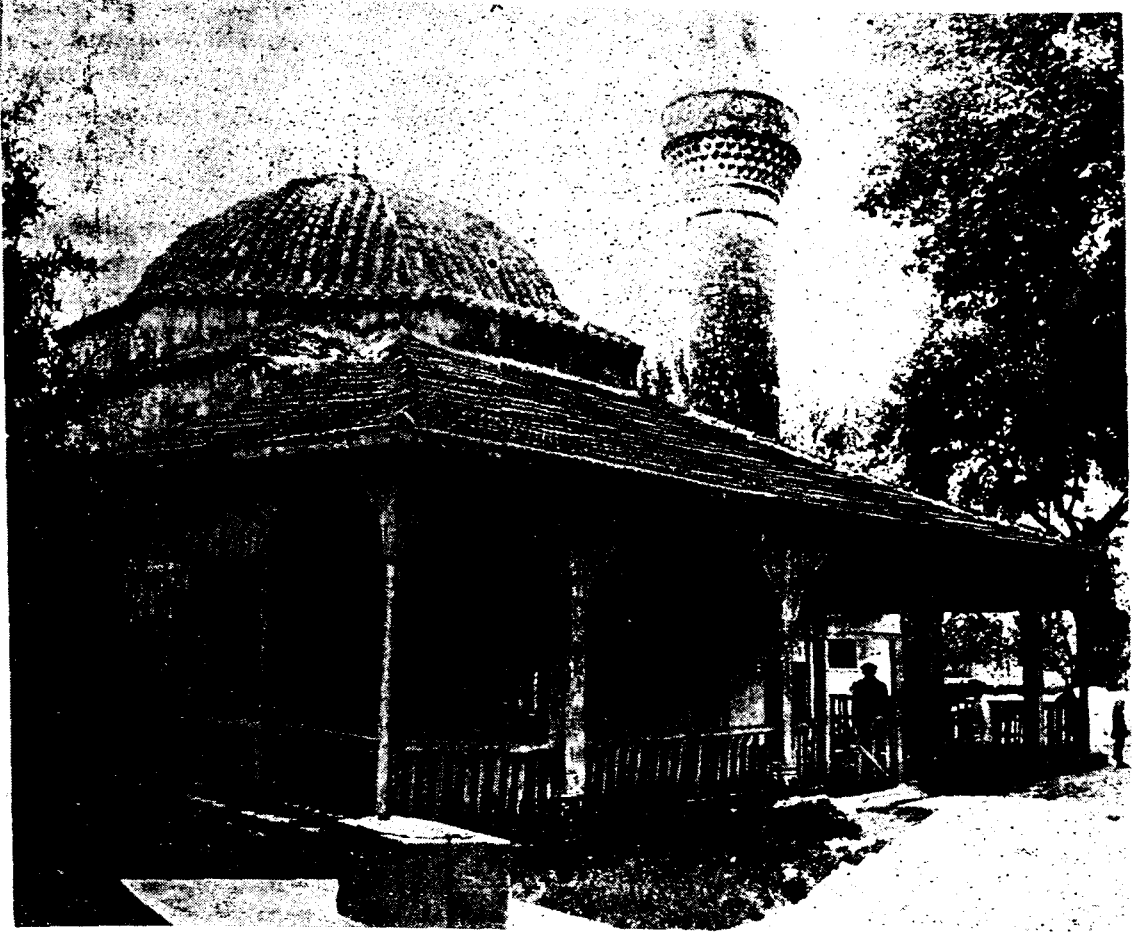
Kuzey cephede Camiye, meyilli bir çatı ile örtülü, ahşap bir 'son cemaat yeri' sonradan ilave edilmiştir.

Kuzey - batı köşede camiye bitişik bulunan minare yine kesme taş ile inşa edilmiş olup, sekizgen kaideli ve silindirik gövdelidir. Şerefe taş sıralarından oluşan kirpi çıkıntılarla genişlemekte, pekte ise yine kesme taştan, silindirik olarak devam etmektedir.

Caminin kuzey beden duvarı ortasında yer alan giriş kapısı üzerinde inşa kitâbesi mevcuttur.

DOĞU CEPHE :

11.17 metre uzunlukta ve takriben 6.25 metre yükseklikteki cami beden duvarı tamamen kesme taş ile inşa edilmiş

Resim : 1

olup, üstte basit profilli bir taş silme ile nihayetlenmektedir.

Cephenin güney ucu üst köşesinde, duvar yüzeyi takriben 2.00 metre uzunlukta ve üstteki tambur duvarına paralel olacak şekilde diagonal bir pah yapmaktadır. Pahlı kısmın silmesi esas silme ile aynı profilasyona sahip ve ondan 1.29 metre daha düşüktür.

Dikdörtgen üç alt ve sivri kemerli iki üst pencere açıklığı cephenin başlıca elemanlarıdır. 0.77 x 1.20 metre ebadındaki dikdörtgen alt pencerelerin taş lentoları üzerinde sivri, taş kemerin sınırladığı sağır alınlık ve dikdörtgen açıklık içerisinde de geçmeli demir parmaklık bulunmaktadır. 'Kaval ve oluk'tan müteşekkil basit bir profil, 1.30 x 2.36 metre

ebadında dikdörtgen bir çerçeve teşkil edecek şekilde alt pencereleri belirlemektedir.

Sivri, taş kemerli üst pencereler ise sonradan ahşap kafeslerle kapatılmış durumdadır. Cephenin kuzeyinde ise muhdes, son cemaat yeri'nin ahşap konstrüksiyon'u bitişik durumdadır.

GÜNEY CEPHE :

11.14 metre uzunlukta ve takriben 6.25 metre yükseklikteki cephe, inşa tarzı ve malzemesi bakımından Doğu Cephe ile aynı karakterdedir. Güney - doğu üst köşede görülen diagonal pah aynen Güney - batı köşede de mevcuttur.

Cephenin başlıca elemanları, sivri taş kemerli ve sağır alınlıklı basit bir profil ile dikdörtgen bir çerçeve içine

alınan dikdörtgen iki alt pencere açıklığı ile, onların ortasında ve 0.90 metre daha yukarıda yer alan sivri, taş kemerli iki üst penceredir. Alt pencerelerde yine geçmeli demir parmaklık ve üst pencerelerde de tahrip olmuş vaziyetteki ahşap kafesler mevcuttur.

BATI CEPHE :

Doğu cephe ile aynı karaktere ve elemanlara sahip cephenin tek farkı, kuzey uçta cepheye bitişik bulunan sekizgen kaideli minarenin varlığıdır. Minarenin 3.75 metre yükseklikteki kesme taş kaidesi basit bir taş silme ile nihayetlenmektedir. Yine, kesmetaş ile inşa edilen silindirik gövde de, alt ve üst kısımlarında olmak üzere iki bilezik mevcuttur.

Zeminden 12.75 metre yüksekte olan şerefe'ye geçiş ise dört sıradan oluşan, kesme taş 'badem' çıkıntılarla sağlanmıştır. 0.95 metre yükseklikteki şerefe korkuluğuda taştır. Petek ise 3.64 metre yükseklikte ve silindiriktir. Kesme taş ile inşa edilmiş olup üstte basit bir taş silme ile bitmektedir. Şerefe kapısı ise dikdörtgen bir açıklık şeklindedir.

Cephenin kuzey ucunda ise 6.26 metre uzunlukta, muhtes ahşap son cemaat yeri mevcuttur.

KUZEY CEPHE :

15.72 metre uzunluğa ve 3.50 metre yüksekliğe sahip olan kuzey cephe, camiye sonradan ilave edilen 'son cemaat yeri'ne aittir. Gerek açıklık ve gerekse yükseklik olarak birbirinden farklı olan ve yine farklı ebattaki altı ahşap direk üzerine oturan beş ahşap kemerden oluşan cephenin kemer açıklıklarının üst kısmı, üstteki ahşap alınlığa kadar ahşap kaplanmıştır. Taş kaidelerin üzerine oturan ahşap direklerin arasında ise 0.90 metre yükseklikte ahşap parmaklık mevcuttur.

TAMBUR :

Caminin ana beden duvarları üzerine oturan ve kubbeyi taşıyan sekizgen tambur (bir kenar uzunluğu takriben 4.40

metre ve yüksekliği 1.37 metre) kesme taş ile inşa edilmiştir ve üstte 14 cm. lik basit profilli bir taş silme ile nihayetlenmektedir.

B. İÇ YAPI :

Caminin Sahın kısmı, kenar uzunlukları 9.30 x 9.25 metre olan kare planlı ve kubbe ile örtülü tek bir hacimden oluşmaktadır. Kare gövdeden kubbeye geçiş köşelerde bulunan ve içleri üçgen kesitli yivlerle bezenmiş tromplar vasıtasıyla sağlanmıştır. Kubbe eteğinde sonradan yapılmış, basit bir kalemişi nakış bandı görülmektedir.

Doğu ve batı duvarları üzerinde üçer adet, üzerleri taş lentolu, dikdörtgen alt pencere açıklıkları ile onlardan 1.85 metre daha yukarıda ve cephe ortasında (tromplar arasında) bulunan sağır kemer içinde yer alan daha küçük ebatta iki pencere mevcuttur. Üst pencerelerden bir tanesi içinde orijinal alçı içlik mevcuttur. (Res. 13).

Güney duvarı orta kısmında mihrap yer almaktadır. 0.52 metre derinlikteki, yarım daire planlı mihrap nişinin üzeri beş sıralı, basit stalâktitlerle kapatılmıştır. Nişin etrafı, 1.62 metre genişlik ve 3.15 metre yükseklikte bir profilasyon ile çevrelenmiştir.

Mihrabın her iki yanında, doğu duvarında görülen alt pencerelerden birer adet, üst kısmında da iki adet üst pencere mevcuttur.

Hacmin kuzey tarafında, kuzey - doğu köşede bulunan merdiven vasıtasıyla çıkılan ahşap mahfel yer almaktadır. Orta kısımda güneye (öne) doğru dikdörtgen bir çıkma yapan mahfel, önde iki tanesi duvarlara bitişik olmak üzere altı ahşap sütun ve beş ahşap kemer üzerine oturmaktadır. Alt kısmı ise çitalı ahşap tavan ile örtülüdür. (Res. 11).

Kuzey duvar ortasında yer alan ve her iki yanında birer adet alt pencere bulunan, yarım - daire kemerli bir kapı

vasıtasıyla 'Son Cemaat Yeri'ne çıkılmaktadır. Üzeri düz ahşap tavan ve meyilli bir çatı ile kapatılan mahallin, giriş kapısı üzerine rastlayan kısmında (içte), kubbemsi bir yükselti yapılmıştır. (Resim 6).

6.57 x 15.72 metre ebadındaki dikdörtgen hacmin, zemini taş ile kaplanmıştır. Orta kısmı, giriş kapısının önüne rastlayan yerde, 2.08 metre genişlikte olmak üzere yanlardan 0.22 metre daha düşük tutulan taş döşeme üzerinde orijinal 'son cemaat yeri'ne ait taş sütun kaidelerinin yerlerini tesbit etmek mümkün olmaktadır.

Son Cemaat Yeri, güney cephesi aynı zamanda, esas cami kuzey beden duvarı durumunda olup, diğer beden duvarları gibi kesme taş ile inşa edilmiş olup, diğerlerinden farklı olarak duvar yüzeyi üzerinde, sonradan yapıldığı anlaşılan ince bir beyaz badana tabakası mevcuttur. Cephe, dört adet taş özenği ve onların üzerlerindeki taş kemer başlangıçlarıyla üç kısma ayrılmaktadır. Kemerlerin üst kısımları sonradan ilave edilen çatı vasıtasıyla kapatılmış durumdadır.

Cephenin orta kısmında, üzeri yarım - daire kemerle örtülü giriş kapısı bulunmaktadır. Taş kemerin üzerinde, beş satır ve iki kısımdan oluşan inşa kitabesi, onun üzerinde, alçak kabartma şeklinde basit, bitkisel motiflerden meydana gelen bir bant ve en üstte de üç adet rozet mevcuttur. 1.35 metre genişlikteki giriş kapısı, söveleri üzerindeki kemer ve yukarıda sayılan elemanların hepsi, 'kaval ve oluk'tan oluşan basit bir profil ile dikdörtgen bir çerçeve içine alınmıştır. Dikdörtgen çerçevenin üzerinde ise okunamayan ayrı bir kitabe daha mevcuttur. (Res. 6 - 7).

Cephenin iki yan kısmında ise, diğer cephelerde de görülen alt pencere-lerden birer adet, ayrıca yarım - daire planlı mihrabiye yer almaktadır. 0.37 metre derinlik ve 0.64 metre genişlikteki

mihrabiye nişi de pencere ve kapıda olduğu gibi 2.22 x 1.15 metre ebadında dikdörtgen bir çerçeve içine alınmıştır.

Cephenin en batı ucunda, 0.59 x 1.31 metre ebadındaki dikdörtgen minare giriş kapısı bulunmaktadır. Dikdörtgen açıklığın üzeri 21 cm. kalınlıkta taş lento ile örtülü olup onun üzerinde de sivri bir taş kemerin sınırladığı taş alınlık bulunmaktadır. Diğer kapı ve pencere etraflarında görülen profilli taş çerçeve burada da mevcuttur.

MİMARİ VE STRÜKTÜREL ANALİZ (BİNA ELEMANLARININ TEK TEK İNCELENMESİ)

I. MİMARİ ELEMANLAR :

a. PLAN ELEMANLARI :

— SAHİN :

Kare planlı ve kubbe ile örtülü bir hacim olup güney (kıble) duvarı üzerinde mihrab, kuzey duvarı üzerinde de giriş kapısı bulunmaktadır.

— SON CEMAAT YERİ :

Doğu - batı doğrultusunda uzanan dikdörtgen planlı ahşap konstrüksiyon ve düz ahşap tavanlı bir mekan olup, gerek güney duvarı ve gerekse döşeme üzerindeki izlerden, orijinal son cemaat yerinin yıkılmasından sonra ilave edildiği anlaşılmaktadır.

— MİNARE :

Yapının kuzey - batı köşesinde yer almakta ve son cemaat yerine açılmaktadır. Kaide kısmı sekizgen planlıdır.

b. AÇIKLIKLAR :

— KAPI :

Kuzey duvarının takriben ortasında yer alan giriş kapısı yarım daire kemerli bir açıklık şeklindedir. Söveler ve kemer kesme taştandır. Kapı açıklığı, kemeri, üzerindeki inşa kitabesi, kabartma motifler ihtiva eden bant ve onun üzerinde bulunan üç adet rozet dikdörtgen bir çerçeve içinde yer almaktadır.

— PENCERELER :

1. Alt Pencereleler : 0.77 x 1.20 m. ebadında dikdörtgen bir açıklık olup, taş söveli ve lentoludur. Pencere ve lento üzerinde yer alan sağır alınlıklı taş kemer dikdörtgen çerçeve ile çevrelenmiştir. Doğu ve batı cephede üçer, güney ve kuzey cephede ikişer adet olmak üzere toplam olarak on adettir ve içlerinde geçmeli demir parmaklıkları mevcuttur.

2. Üst Pencereleler : 0.60 x 0.95 m. ebadında ve üzeri sivri kemerli açıklık şeklinde olup sonradan ahşap kafesle kapatılmıştır.

c. NİŞLER :

1. Mihrab Nişi : Yarım daire planlı olup, üzeri beş sıradan oluşan stilize stalaktitlerle örtülmüştür ve dikdörtgen bir çerçeve içine alınmıştır.

2. Mihrabiyeler : Son cemaat yeri kible duvarı üzerinde iki yan sahında birer tane olmak üzere toplam iki adettir. Yarım daire planlı olup, dikdörtgen çerçeve içindedir.

II. STRÜKTÜREL ELEMANLAR :

a. TEMELLER :

Herhangi bir araştırma yapılamamıştır.

b. DUVARLAR :

0.95 m. kalınlıktaki ana mekân duvarları ile tambur duvarları taştandır. Dış cephelerde kesme taş kaplamalı içte ise sıva ve beyaz badanalıdır.

Muhdes son cemaat yeri duvarları ise tamamen ahşaptır.

c. KEMERLER :

Başlıca şu gruplar altında toplanabilir :

1. Giriş kapısı üzerinde yarım daire şeklinde ve taştan bir kemer.

2. Alt pencerelerin ve minare giriş kapısı lentolarının üzerinde bulunan sağır alınlıklı sivri taş kemerler.

3. Üst pencereleri örten sivri taş kemerler.

4. İçte duvar yüzeylerinde bulunan dört adet sivri tahfif kemerleri (tromplar arasında).

5. İçte mahfeli taşıyan ve ahşap direkler üzerine oturan yarım daire ahşap kemerler.

6. Muhdes son cemaat yerinin dış kuzey cephesindeki, değişik genişlik ve yükseklerdeki ahşap kemerler (yarım daire).

d. ÜST YAPI :

— Ana mekânı örten kubbeye geçiş köşelerde bulunan tromplarla sağlanmıştır. Kubbe eteği dıştan sekizgen bir tamburla sarılmıştır.

— Son cemaat yerini örten ahşap konstrüksiyon ve düz ahşap tavanlı çatı sonradan ilave edilmiş olup, kible duvarı ve döşeme üzerindeki izlerden mekânın orijinal haliyle üç ufak kubbeye örtüldüğü anlaşılmaktadır.

e. ÜST YAPI KAPLAMALARI :

Ana mekân üzerini örten kubbe alaturka kiremit, son cemaat yeri çatısı ise marsilya tipi kiremit ile kaplanmıştır.

f. SİLMELER :

Cami ana beden duvarları ile tambur duvarları üzerinde basit profilli taş silme mevcuttur. Ayrıca sekizgen minare kaidesi üzerinde bir taş silme görülmektedir.

g. DÖŞEME KAPLAMALARI :

Ana mekân ve son cemaat yerinde orijinal taş döşeme mevcuttur. Ana mekânda, mahfel altı ve son cemaat yerinde iki yan sahınlar daha yüksek tutulmuştur.

III. DİĞER ELEMANLAR :

a. SÜSLEME :

Başlıca yedi grup altında toplanabilir :

i. Stalaktitler : Mihrabın üzerinde çok basit hatlarla belirlenmiş olarak görülmektedir.

ii. Tromplar içinde bulunan üçgen kesitli ve tepe noktasında birleşen yivler.

iii. Taş üzerinde bitkisel motifli alçak kabartmalar, giriş kapısı üzerinde bir bant ve üç adet rozet ve son cemaat yerindeki mihrabiyeler üzerinde görülmektedir.

iv. Alt pencere, kapı ve mihrap ile mihrabiyeleri çevreleyen, «kaval ve oluk»tan oluşan ve dikdörtgen bir çerçeve teşkil eden taş kabartma profil

vii. Ahşap mahfelin alt yüzünde bulunan ahşap çitallı tavan. (yüksek kabartma).

v. Kubbe eteğinde bulunan basit «kalem işi» nakış bandı.

vi. İç pencerelerden bir tanesinde mevcut olan «alçı içlik».

b. KİTÂBE : Giriş kapısı kemeri üzerinde yer alan inşa kitâbesi iki kısım ve beş satırdan oluşmaktadır.

Sağ kısım :

Hazreti Yusuf Ağa kim habbeze etti bir camii bina

Allah için oldu cennetle mübeşşir efriny etmesun

Zayığ hadayı lem yezel su su yeldem şöhet anın tarihî

Sol kısım :

Mümin kâmil delilim inneme sağıni meşhur id bari

Huda sıdğımınhu şahid hıdayet minbeni tagad amaleyh

Ruzu ceza ba'su fevzû necat olunan ana sene (1186 H.) 1772

IV. MALZEME VE DURUMU :

Malzeme ve işçilik bakımından yapıyı iki kısma ayırmak mümkündür :

a. Kesme taş ile inşa edilen kısımlar.

b. Ahşap ile inşa edilen kısımlar.

Caminin esas beden duvarında ve tamburda görülen kesme taş inşa siste-

minde iyi bir işçilik göze çarpmaktadır. Fakat geçen zamanın ve tabiatın etkisiyle yer yer taşlarda tahribat tesbit edilmişse de statik yönden herhangi bir problem mevcut değildir.

Ahşap ile inşa edilen son cemaat yerinin yapıya sonradan ilave edildiği saptanmış olup, işçilik olarak da fazla itinalı olmadığı göze çarpmaktadır.

DEĞERLENDİRME(3) :

Gerek plan tipi, inşaat tekniği ve malzemesi ve gerekse yukarıda tek tek sıraladığımız diğer elemanların incelenmesi sonucunda yapının «son cemaat yeri» hariç tutulacak olursa genel 'Osmanlı Cami Mimarisi' çizgileri içinde olduğu kabul edilebilir. Sonradan ilave edildiğini kalan izlerden tesbit ettiğimiz son cemaat yerinin orijinal halini ise tam olarak ancak bu mahallin yıkımından sonra tesbit mümkün olabilmektedir. Yıkım sonunda mahallin güney duvarı üzerinde ancak kısmen görülebilen taş kemerler tamamen ortaya çıkarılmış, ayrıca mahalli örten üç küçük kubbenin kesme taş ile inşa edildiği ve geçiş elemanlarında tam olarak tesbit edilebilmiştir. Öndeki revakı taşıyan sütunların yerleri ise daha önce döşeme üzerinde yapılan inceleme sırasında zaten belirlenmişti. Bu çalışmalar sonucunda elde edilen verilerle yıkık olan son cemaat yerinin restitüsyonunu hazırlamak mümkün olmuştur. Verilerin tamam olması nedeniyle yapının restorasyonunun bu projeye göre yapılmasına karar verilmiş⁴ ve tamamlanmıştır.

3) Bu kısımda Osmanlı Cami Mimarisi üzerinde mevcut bütün neşriyatlardan faydalanılmıştır. Bu nedenle ayrı bibliyografya verilmemiştir.

4) Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu 8/4/1977 tarih ve A 402 no. lu kararı.

THE MOSQUE AT KASABA VILLAGE OF KAŞ

**FILİZ
OĞUZ**

The mosque, which is located at the village of 'Kasaba', 22 km. s to the town of 'Kaş', was built in 1772 according to its inscription, included in the restoration programme of the General Directorate of Vakıfs in 1977. Hereafter, some preliminary researches had carried on as preparation to restoration process.

The field-study on the building was completed in spring of 1977, and the photographic documentation had carried on together with the survey of the building. The measurements were taken in relation to a reference line established along all the walls and by using the triangulation method.

Restoration work which basically aimed at preservation and consolidation and assurance of the maintenance of the building can be summarized in two main groups.

The first group of studies ended with the evaluation of the building as a result of careful examination and documentation together with historical, observational and comparative analysis studies.

The second group of researches ended with the preparation of restitution projects with help of the comparative analysis and researches of written documents and data exist on the building itself.

BRIEF HISTORY OF THE TOWN KAŞ¹.

The town of Kaş, is at the South-west of Antalya, on the plain area beyond the bay and surrounded by Finike at East, Fethiye at West and North and Medditerenean Sea and Meis Island at the South.

The old Lykian city Antiphellos (Kaş) was captured by Alexander The Great and later by the Romans. During the rise and spread of Moslem religion, the town had changed hand and lastly reigned by the Romans.

In the year 1085 it was added to Seljukid country. During this period Turkish tribes belonging to 'Oğuz' origin, migrated to this area and settled down. Today the villages called Çavdır, Belenli, Kınık, and Bayındır are the continuity of these old settlements. After the decline of Seljuk Empire, the district had ruled by Tekelioğulları Principality and captured by Ottomans in 1388 during the reign of Yıldırım Beyazıt.

The capital of the region was the 'Kasaba' village. In 1903 was transmitted to the town 'Kaş'. During the First World War, because of strategic reasons, 'Kasaba' village again acted as capital. Today 'Kaş' is the capital of the district.

BRIEF HISTORY OF 'KASABA' VILLAGE²

The village is located on a plain area among the mountains, 220 meters above the sea-level, and nearby the Demre Brook. The settlement is more compact when compared to the others within the district, so then called as 'Kasaba' village. It is rumored that the town was first established by five brothers, belonging to 'Türkmen' tribe and the names of Yusuf and Hacı Ağa's are mentioned in some sources, who reigned for years in the region.

1) Kahvecioğlu Ahmet, Kaş, Ankara 1973
Turistik Antalya, Basın Yayın ve Turizm Genel Müd.
Neşriyatı Akurgal Ekrem, Ancient Civilizations and
Ruins of Turkey, Ist. 1973
Akşit Oktay, Likya Tarihi, İstanbul 1967
İrten S. Fikri, Tekelioğulları, Antalya 1955

2) Kahvecioğulları Ahmet, Kaş, Ankara 1973

GENERAL DESCRIPTION :

The building which is called the, 'mosque of Kasaba village within the boundaries of Kasaba village, 22 km. s from Kaş. It lies on the east bank of Demre brook, and picturesquely situated among trees.

On exterior, it measures 11.17 meters at East and 11.14 meters at south wall. It composed of a square - planned main prayer - hall which is covered with a single dome at top and a later - added timber portico. The minaret with octagonal base takes place at north - west corner.

A. EXTERIOR :

The exterior facades of the mosque are constructed with cut-stone and finished with cut-stone cornices at top. The octagonal drum which sits over the main body-walls also constructed with cut-stone and carries the dome. 'Under-over' tiles are the covering material of the dome.

A timber construction with timber roof, sloping towards North, is attached to the building at the north wall, which seems as a later - addition.

The minaret which is connected to the building at north-west corner, is also constructed with cut-stone and composed of an octagonal base and cylindrical shaft. The balcony (şerefe) is extended by triangular almond-like projections of cut-stone. 'Petek' (the upper part of the minaret) is also of cut-stone and cylindrical.

The inscription - plate takes place over the main entrance - door of the building, stating the date of construction as 1772.

— THE EAST FACADE

The facade which measures 11.17 meters in length and 6.25 meters in height, constructed with cut-stone and has a simply profiled cut-stone cornice at the top. The upper portion of the

south-east corner is cut diagonally, approximately 2.00 meters long in east direction and parallel to the drum wall above. The cornice of this section possesses the similar cornice as the main body wall, at a 1.29 meters lower level.

A rectangular framework created by a simple profile, 1.30x2.36 meters in dimensions includes the rectangular lower window opening, which measures 0.77 x 1.20 meters. They are totally three in number on this facade. The two upper windows, 0.60 x 0.95 meters in dimensions and topped with pointed, stone arch. The inner portions of the relieve arches resting over the lintels of the lower windows are filled with cut-stone and iron-railing is observed within the rectangular openings, whereas timber lattices exist within the upper windows.

The timber construction of the later - addition (portico) adjoined to the facade at North.

— THE SOUTH FACADE :

The facade presents the same characteristics as the East Facade in terms of construction style and material as well as the elements. It measures 11.14 meters in length and approximately 6.25 meters in height. The diagonal cut which is observed on the upper part of the Southeast corner, also exists on the south-west corner too. The elements of the facade are the two rectangular lower and two, pointed-arched upper windows which are entirely same as the windows of the East facade.

— THE WEST FACADE :

The facade, built with the same material and technique as the previous ones, and exactly same as the East facade in terms of the elements. The only difference is the existence of the minaret at northeast end of the facade. The octagonal base of the minaret is 3.75 meters high and built with cut-stone with a cut-stone cornice at the top. The

cylindrical shaft has two bracelets, one being at bottom and the other at top. The transition to the projected balcony (şerefe) which has a height of 12.75 meters from the ground is obtained by means of four rows of triangular almond - like extensions of cut - stone. The balustrade of the balcony is also of cut - stone and 0.95 meter high. The upper portion of the balcony (petek) has a height of 3.64 meters. It is cylindrical and of cutstone. The exit to the balcony is through a rectangular opening at the south.

At northeast end of the facade the later - added portico, 6.26 meters long takes place.

— THE NORTH FACADE :

The facade measuring 15.72 meters in length and 3.50 meters in height is the facade of the later - added portico. It is composed of five timber arches all in different width and height which sit over six timber columns in also different sizes. The portion of the facade above the arches, up to the timber fascia covered with timber. Timber railing exists in between the timber columns which stand over the stone bases.

— THE DRUM :

The octagonal drum, one side being 4.40 meters in length and 1.37 meters in height, sits over the main body walls and constructed with cut - stone. Similar to the main body walls, the drum walls also end with a simply profiled cut - stone cornice.

B. INTERIOR :

The 'main prayer hall' of the building is in form of a square - planned and domed space. Transition from square - body to hemi - spherical dome is obtained by means of the tromps, existing at the corners, insides of which ornamented with flutes in triangular cross - sections. A band of «kalem işi» painting with very basic motives is present at the skirt of the dome.

The elements of the east and the west walls are the rectangular lower windows which are topped by stone lintels and two upper windows which are located within the relieving arches of the side walls. An original plaster - window (alçı içlik) is observed at one of the upper windows.

'Mihrab' is placed at the center of the south wall. Semi - circular 'mihrab' niche (0.52 m. deep) is topped by five rows of simply outlined stalactites and surrounded by a framework formed by profilation. Two lower windows are at two sides of 'mihrab', whereas the upper ones are placed over it.

The northern part of the main prayer - hall is divided into two vertically by means of the balcony (mahfel), which is reached by the staircase at north - east corner. It rests over six timber columns, two of which being adjacent to the side walls and five timber arches. It makes a rectangular projection towards south.

Through the door, existing at the center of the north wall, which is topped by a stone arch in semi - circular form, is entered to the portico (son cemaat yeri). The space is covered with a roof of timber construction. The flat timber ceiling makes a dome - like elevation over the entrance of the main prayer - hall. (See photo. 6)

The floor of the space which measures 6.57 x 15.72 meters in plan, is covered with stone. The exact places of the stone columns, belonging to the original portico are detected due to the traces present on the floor covering. The middle portion of the stone covering is lower than the two sides.

The south wall of the portico, which is the north wall of the main prayer - hall, is entirely built with cut - stone in the same manner as the other exterior walls of the main body. The white - washed facade is divided into three parts by means

of the four arches of which only the beginnings are uncovered at the present. The upper portions of the arches are hidden by the timber roof.

The entrance door is located at the center of the middle portion of the wall. An inscription-plate, containing five rows of arabic-script in two parts, is over the semi-circular arch of the entrance. A band of low-relief, containing floral motives and three rosettes takes place above the inscription-plate. All of these elements, including the door itself are enveloped within a rectangular framework, created by a simple profile, over which another inscription-plate is recognizable.

The left and the right portions of the facade contains the lower windows which are seen on the other exterior facades too and small 'mihrab' niches, being one at each side. The niches are also within a rectangular framework which exist around all of the windows and the door.

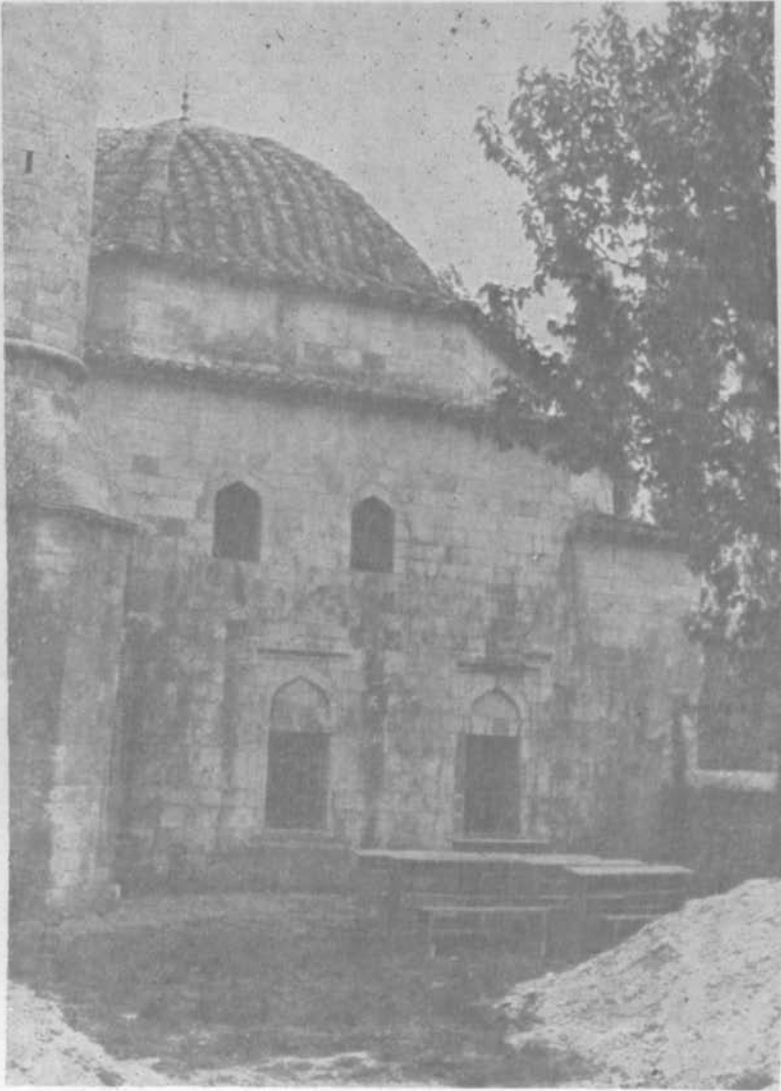
The rectangular entrance of the minaret is at the westest end of the facade. A pointed-stone arch (relieving arch) is seen over the stone lintel of the door. The rectangular framework is also visible around this opening too.

BİBLİYOGRAFYA

- Akşit Oktay - Likya Tarihi, İstanbul 1967.
- Akurgal Ekrem - Ancient Civilizations and Ruins of Turkey, İstanbul 1973.
- Antalya İl Yıllığı.
- Arseven C. Esat - Türk Sanatı Tarihi, İstanbul.
- Belleten - Cilt 15.
- Evliya Çelebi Seyahatnamesi - Cilt IX - İstanbul 1935.
- Erten, Süleyman Fikri - Tekelioğulları, Antalya 1955.
- Erten, Süleyman Fikri - Antalya Livasi Tarihi, İstanbul 1939.
- Erten, Süleyman Fikri - Antalya Vilayeti Tarihi, Cilt I - II.
- Kahvecioğlu Ahmet - Kaş, Ankara 1973.
- Konyalı, İ. Hakkı - Alanya, İstanbul 1946.
- Onat Burhanettin - Turistik Antalya, Basın Yayın ve Turizm Genel Md. Yayını.
- Riefsthal R. M. - Turkish Architecture in Southwestern Anatolia, Cambridge 1939.
- Saraçoğlu Hüseyin - Akdeniz Bölgesi.
- Texier Charles - Asie Mineur, Paris 1862.
- Texier Charles - Küçük Asya.
- Türkiye Ansiklopedisi, Cilt III.
- Türkiyede Vakıf Abideler ve Eski Eserler I - Ankara 1972.
- Uzunçarşılı İ. H. - Anadolu Beylikleri, Ankara 1947.
- Yüksel İ. Aydın - Ayverdi E. H. - Osmanlı Mimarisi, İstanbul 1976.

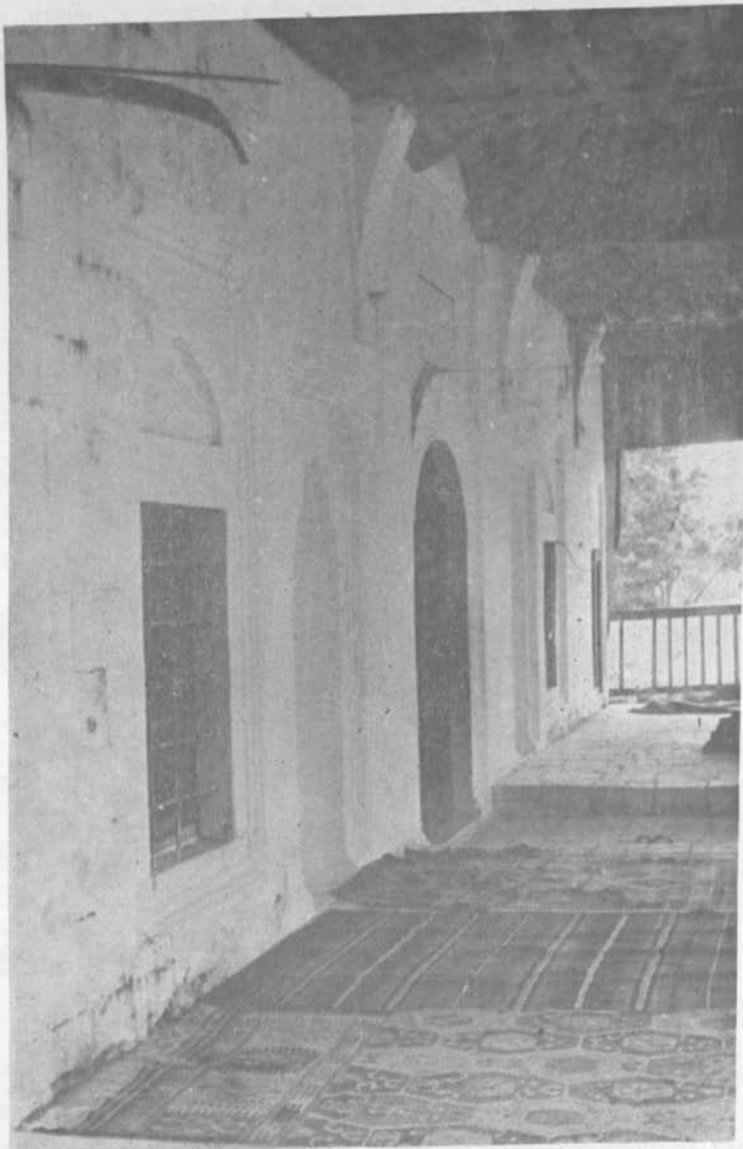
Resim : 2 Antalya Kaş Kasaba Köyü Camii, dış güney görünüşü

Resim : 3 Antalya Kaş Kasaba Köyü Camii, dış batıgörünüşü

Resim : 4 Antalya Kaş Kasaba Köyü Camii, minaresi

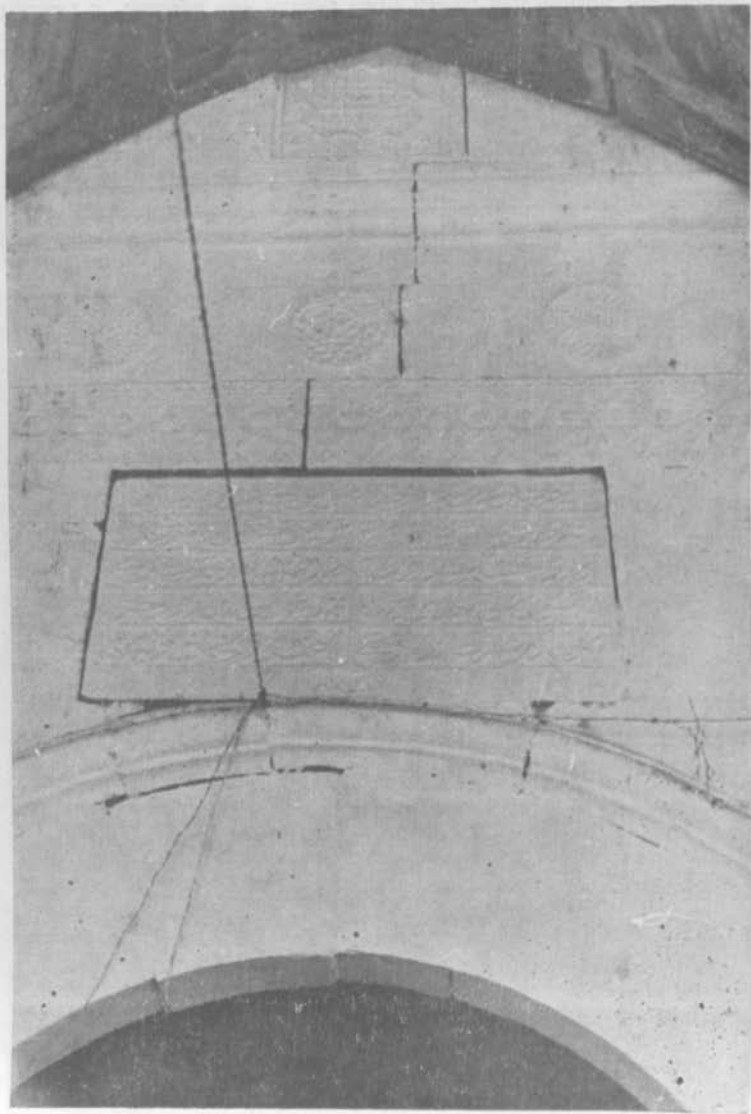

Resim : 5 Antalya Kaş Kasaba Köyü Camii, son cemaat mahalli

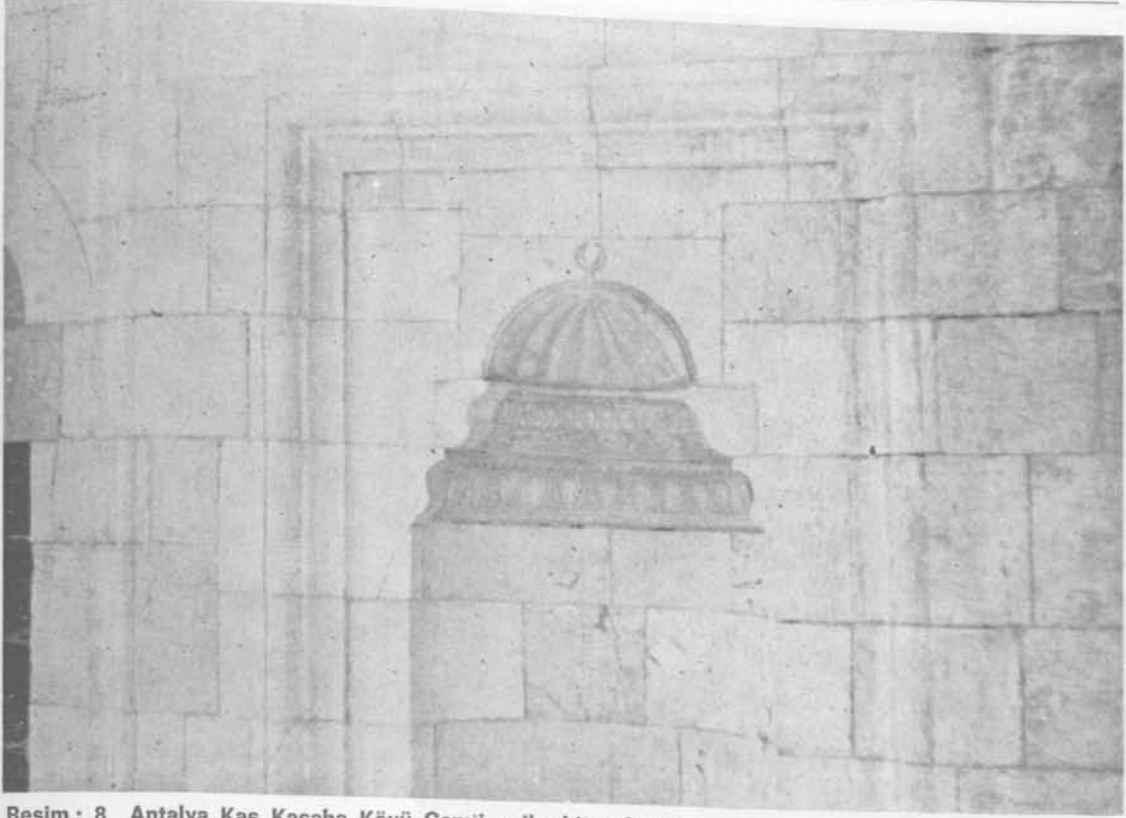

Resim : 6 Antalya Kaş Kasaba Köyü Camii, giriş kapısı

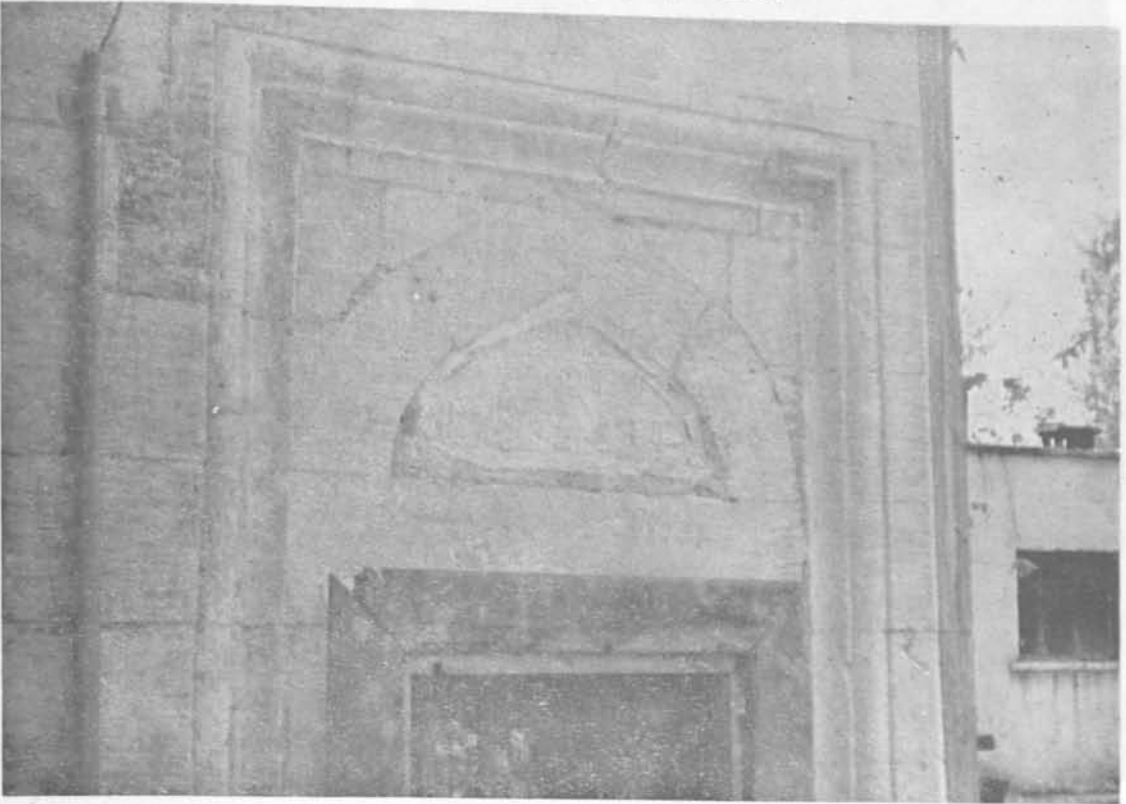

Hesim : 7 Antalya Kaş Kasaba Köyü Camii, inşa kitabesi

Resim : 8 Antalya Kaş Kasaba Köyü Camii, mihrabiye detayı

Resim : 9 Antalya Kaş Kasaba Köyü Camii, minare giriş kapısı detayı

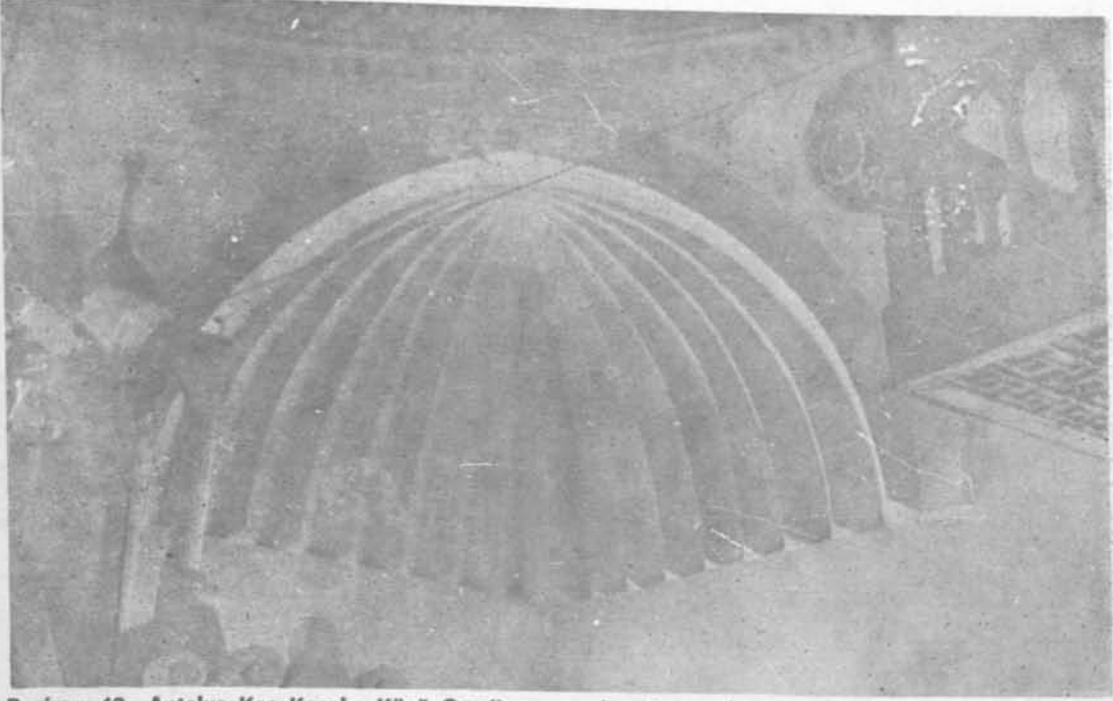

Resim : 10 Antalya Kaş Kasaba Köyü Camii mihrabı

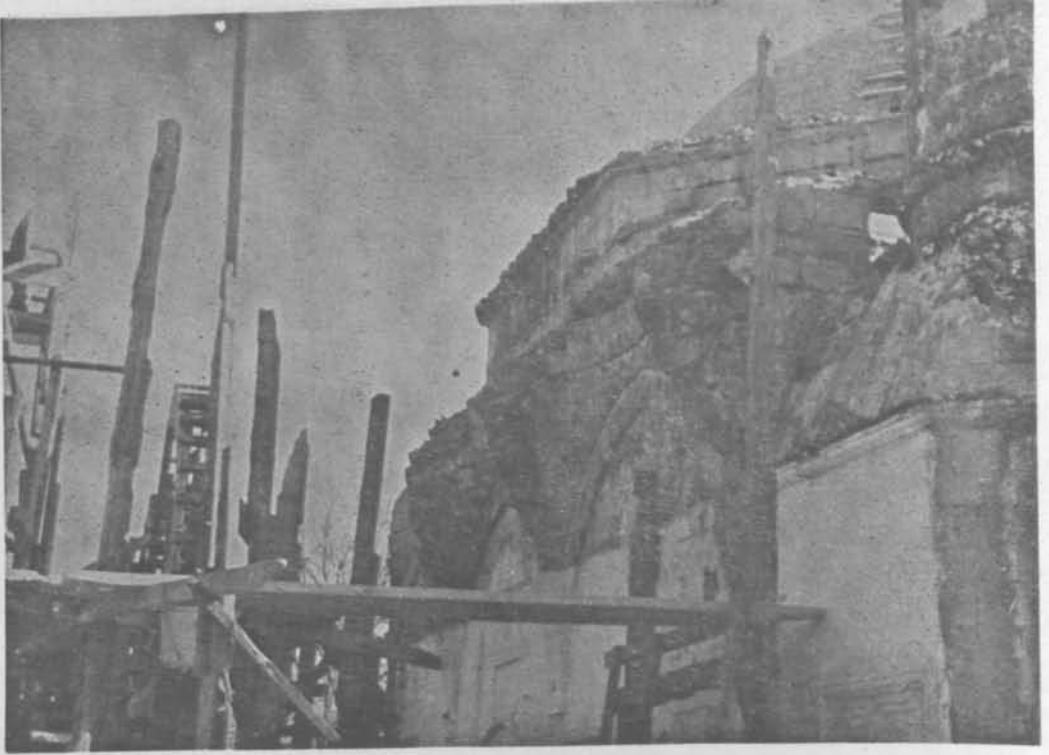
Resim : 11 Antalya Kaş Kasaba Köyü Camii, iç görünüş, mahtel detayı

Resim : 12 Antalya Kaş Kasaba Köyü Camii, ana mekan tromp detayı

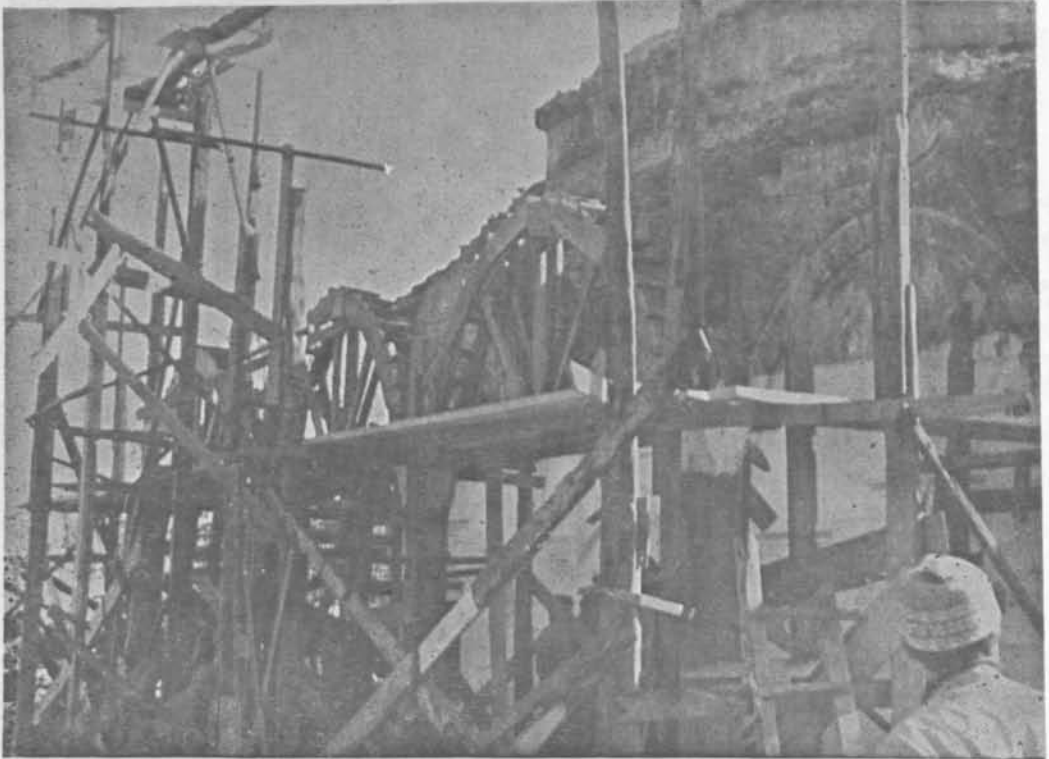

Resim : 13
Antalya
Kaş
Kasaba
Köyü
Camii
Alçı
İçlik
pencere
detayı

Resim : 14 Antalya Kaş Kasaba Köyü Camii, son cemaat mahalli yıkım sonucu çıkan izler

Resim : 15 Antalya Kaş Kasaba Köyü Camii, son cemaat mahalli restorasyon sırasında

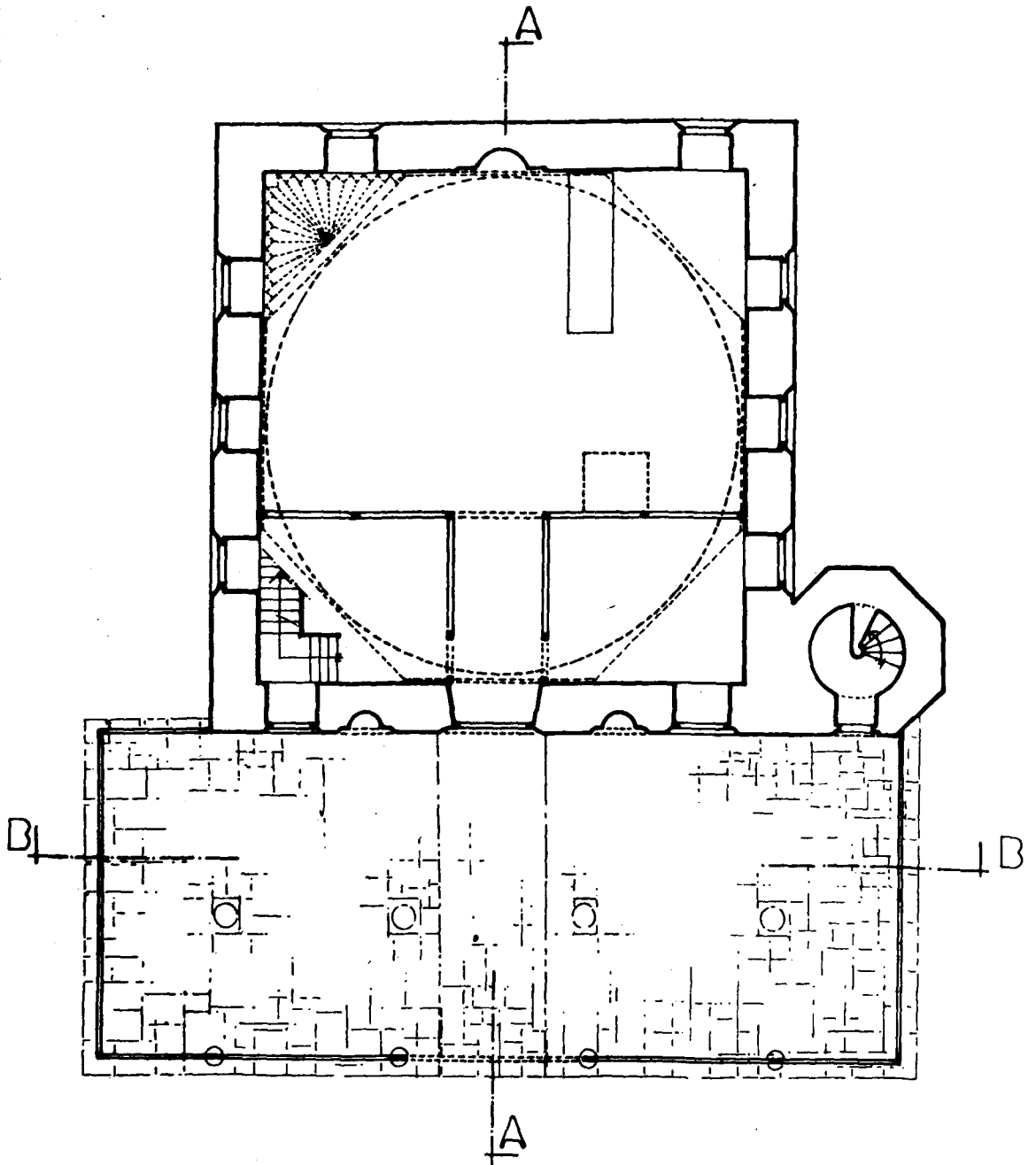

Resim : 16 Antalya Kaş Kasaba Köyü Camii, kuzey görünüş restorasyon sonrası

Resim : 17 Antalya Kaş Kasaba Köyü Camii, son cemaat mahalli (Restorasyon sonrası)

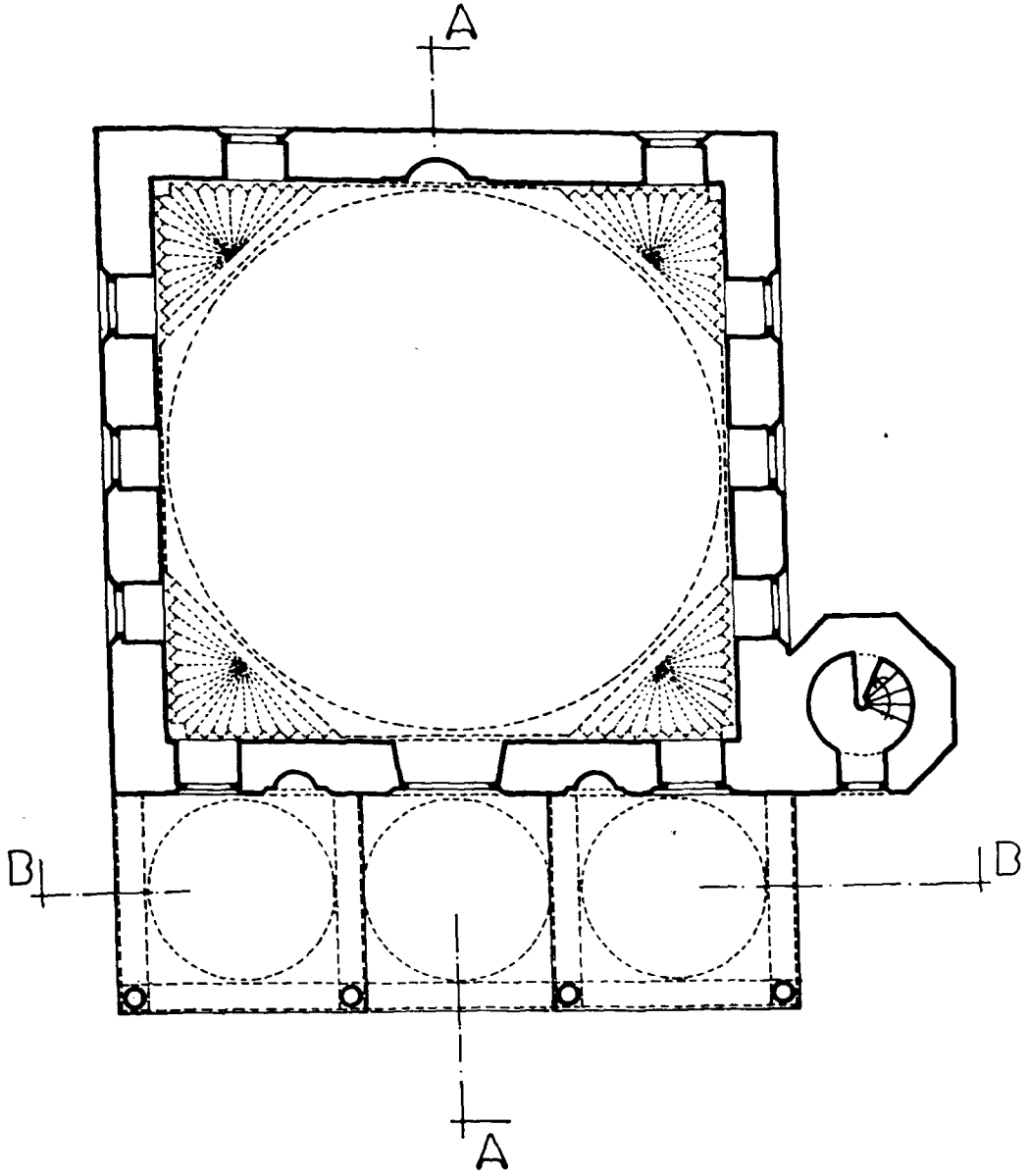

ANTALYA-KAŞ KASABA KÖYÜ CAMİİ
RÖLÖVE PROJESİ

1. PLAN

0 1 2 3 4 5 metre

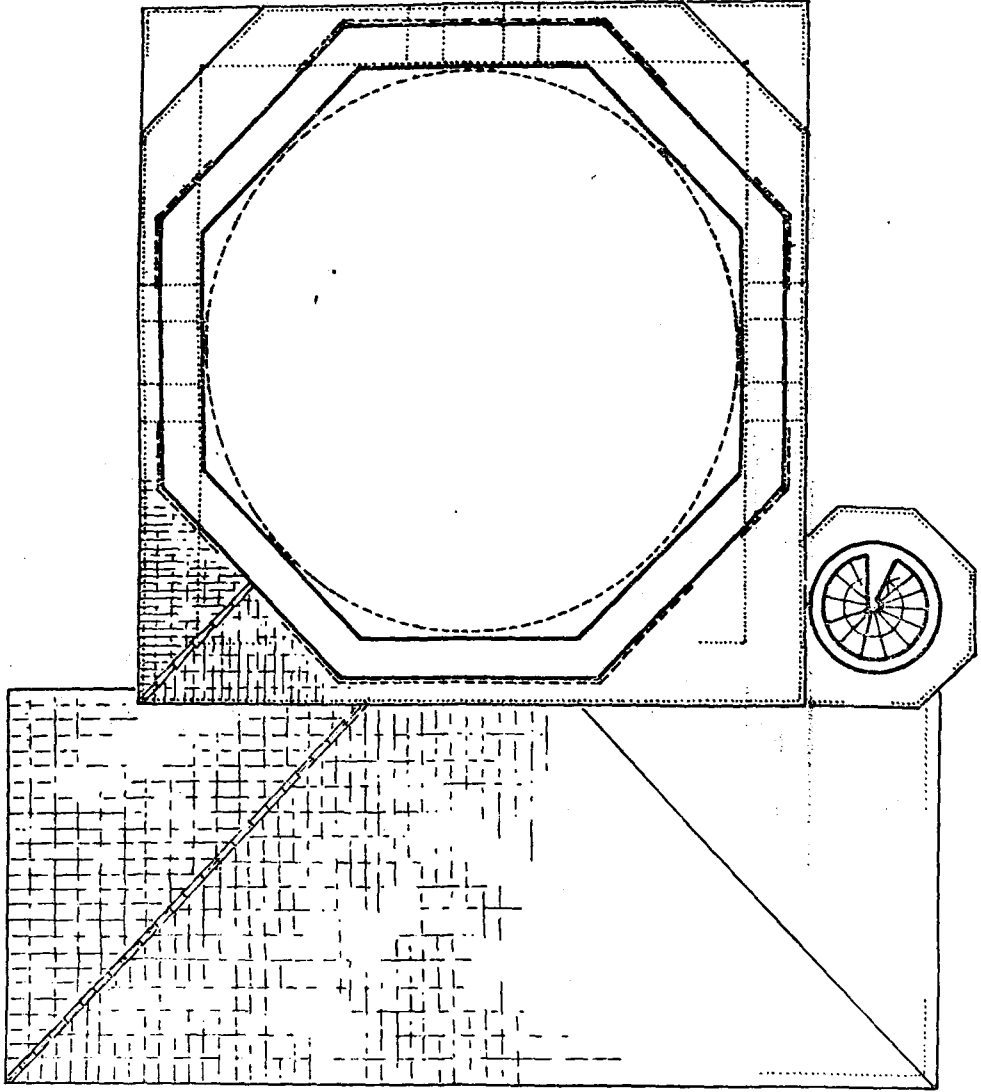

ANTALYA - KAŞ KASABA KÖYÜ CAMİİ
RESTORASYON PROJESİ

0 1 2 3 4 5 metre.

1. PLAN

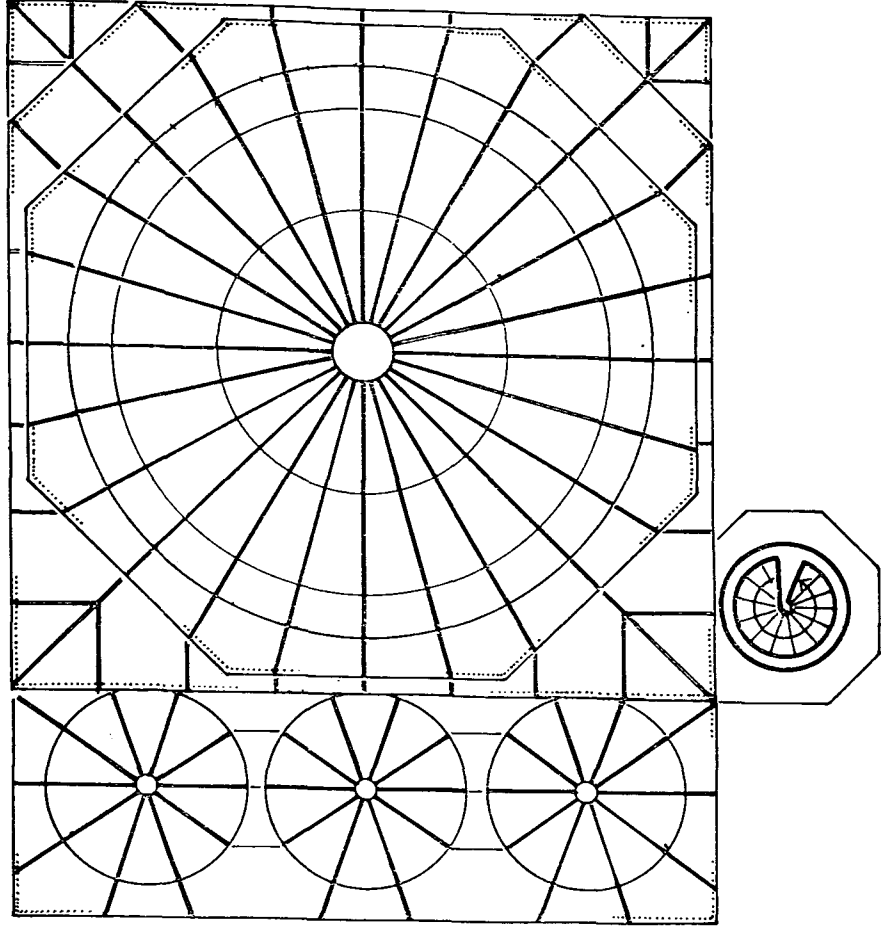

ANTALYA .KAS KASABA KÖYÜ CAMİİ
RÖLÖVE PROJESİ

2 . TAMBUR PLANI

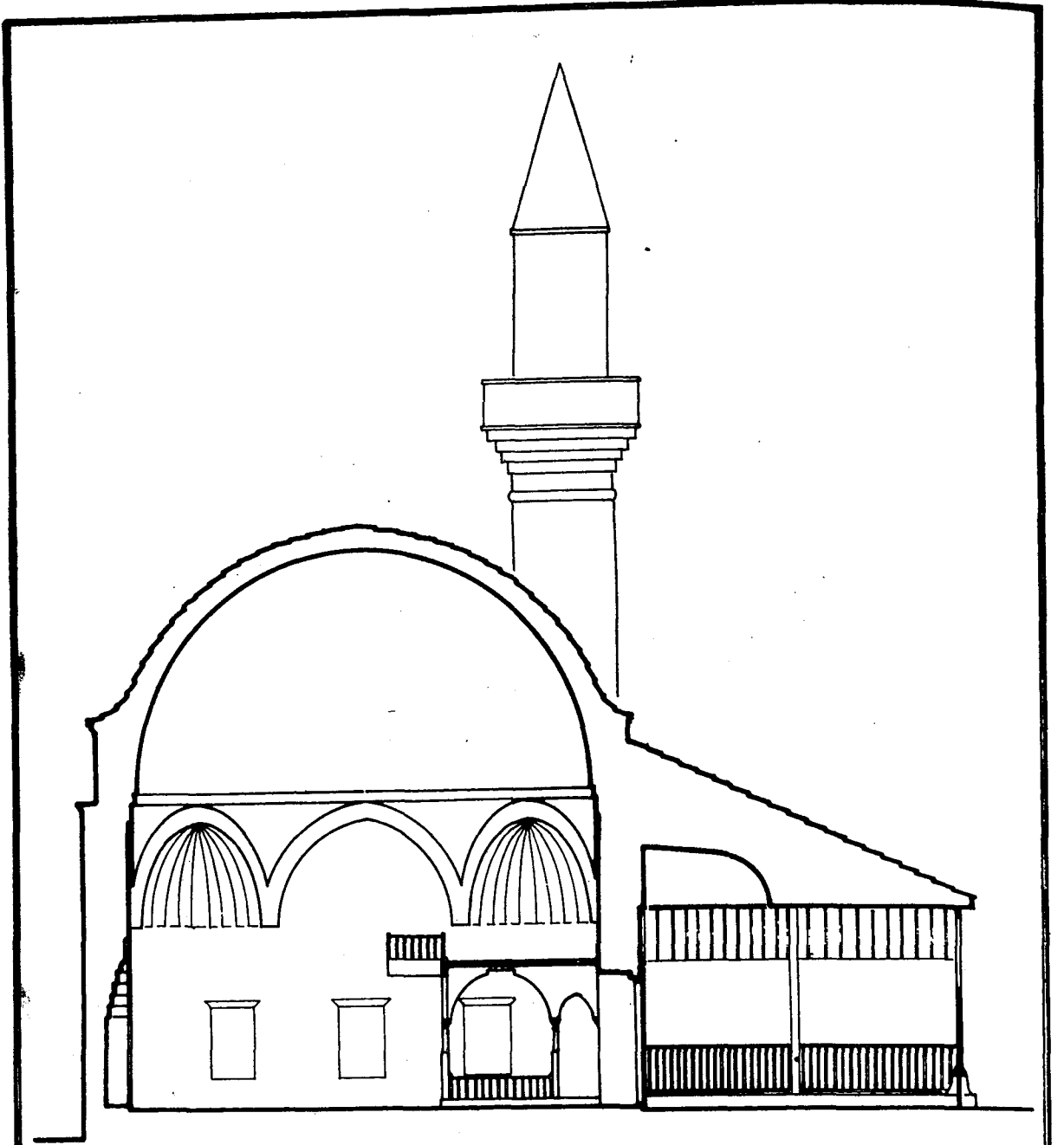
0 1 2 3 4 5 metre

ANTALYA - KAŞ KASABA KÖYÜ CAMİİ
RESTORASYON PROJESİ

2 . ÇATI PLANI

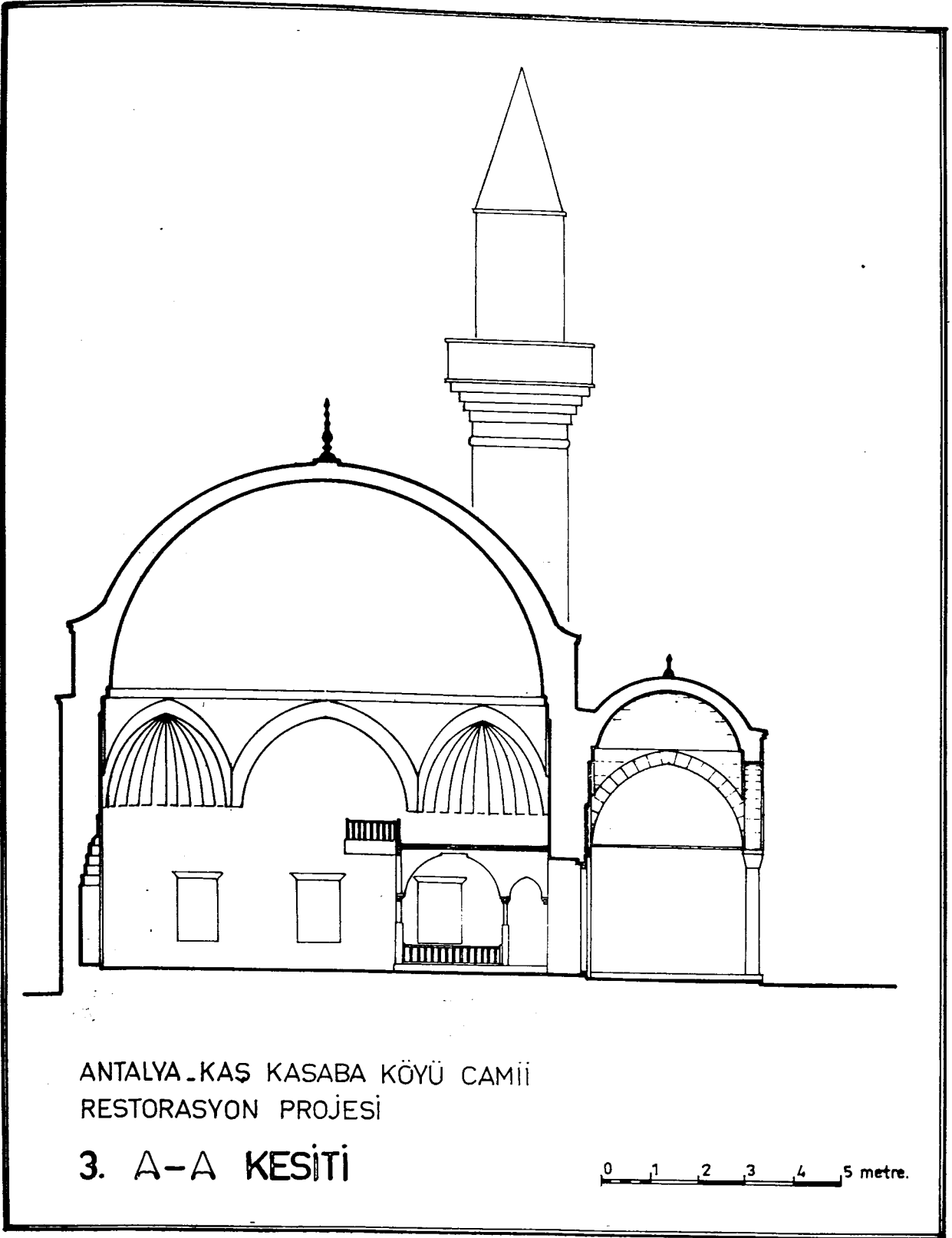
0 1 2 3 4 5 metre

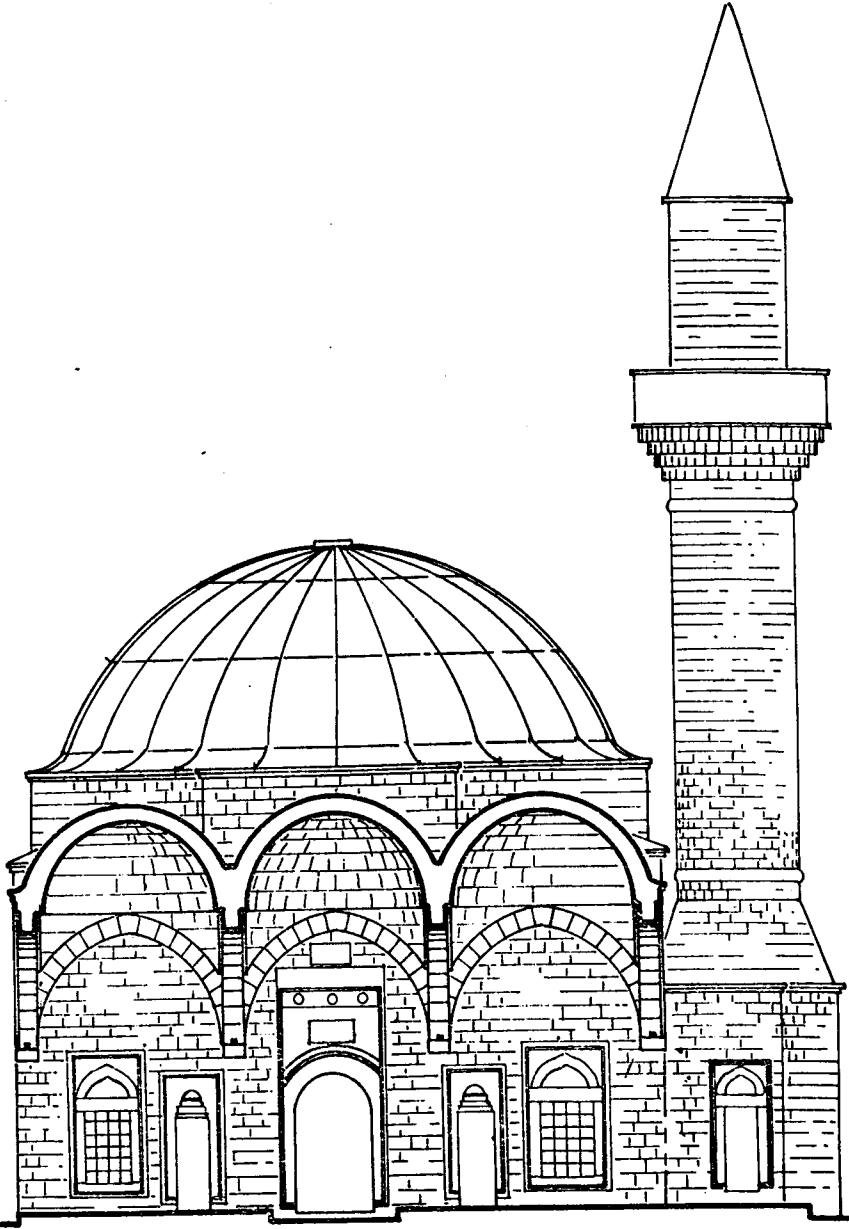

ANTALYA_KAS KASABA KÖYÜ CAMİİ
RÖLÖVE PROJESİ

3. A-A KESİTİ

0 1 2 3 4 5 metre

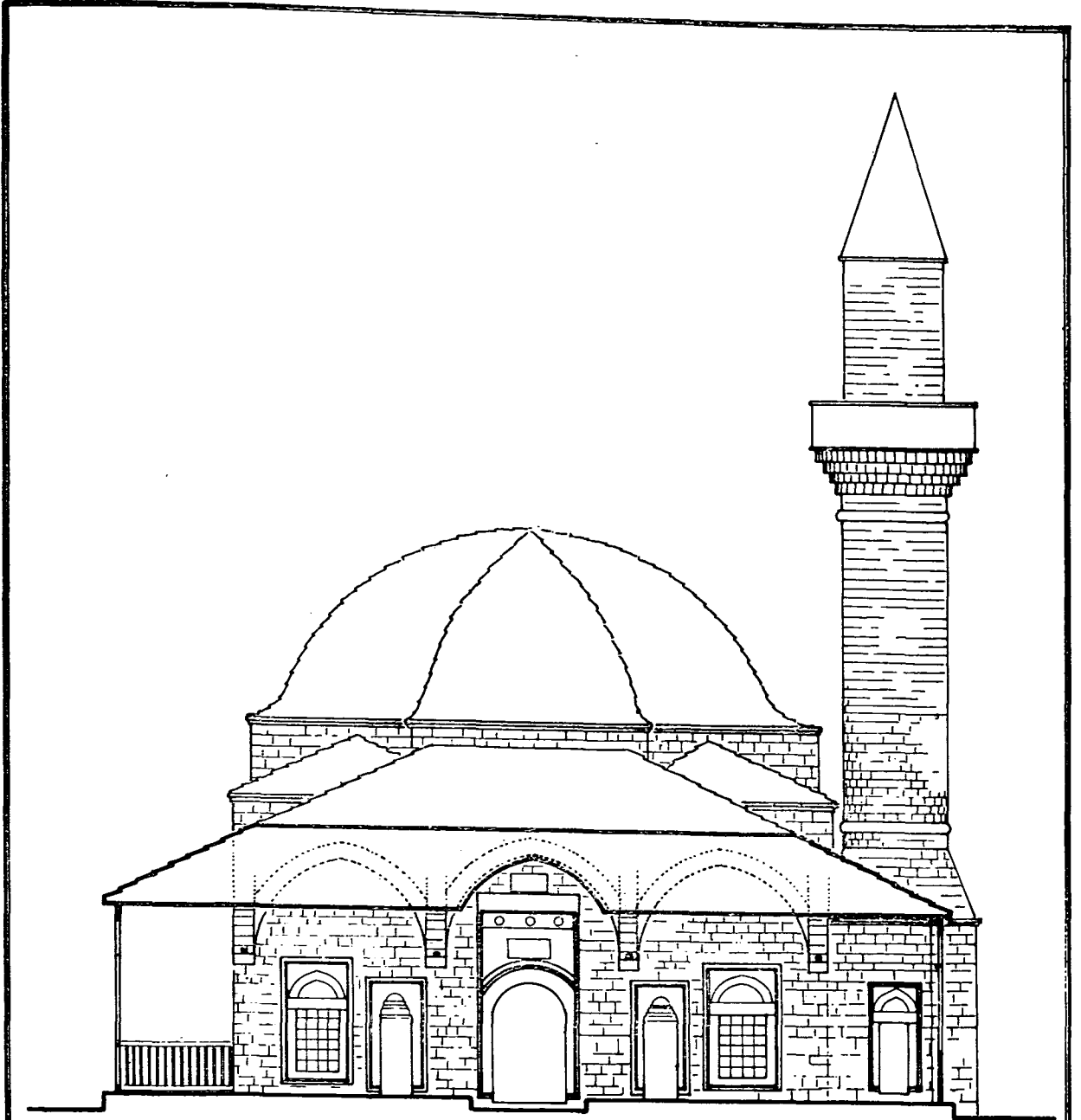

ANTALYA_KAŞ KASABA KÖYÜ CAMİİ
RESTORASYON PROJESİ

4. B-B KESİTİ

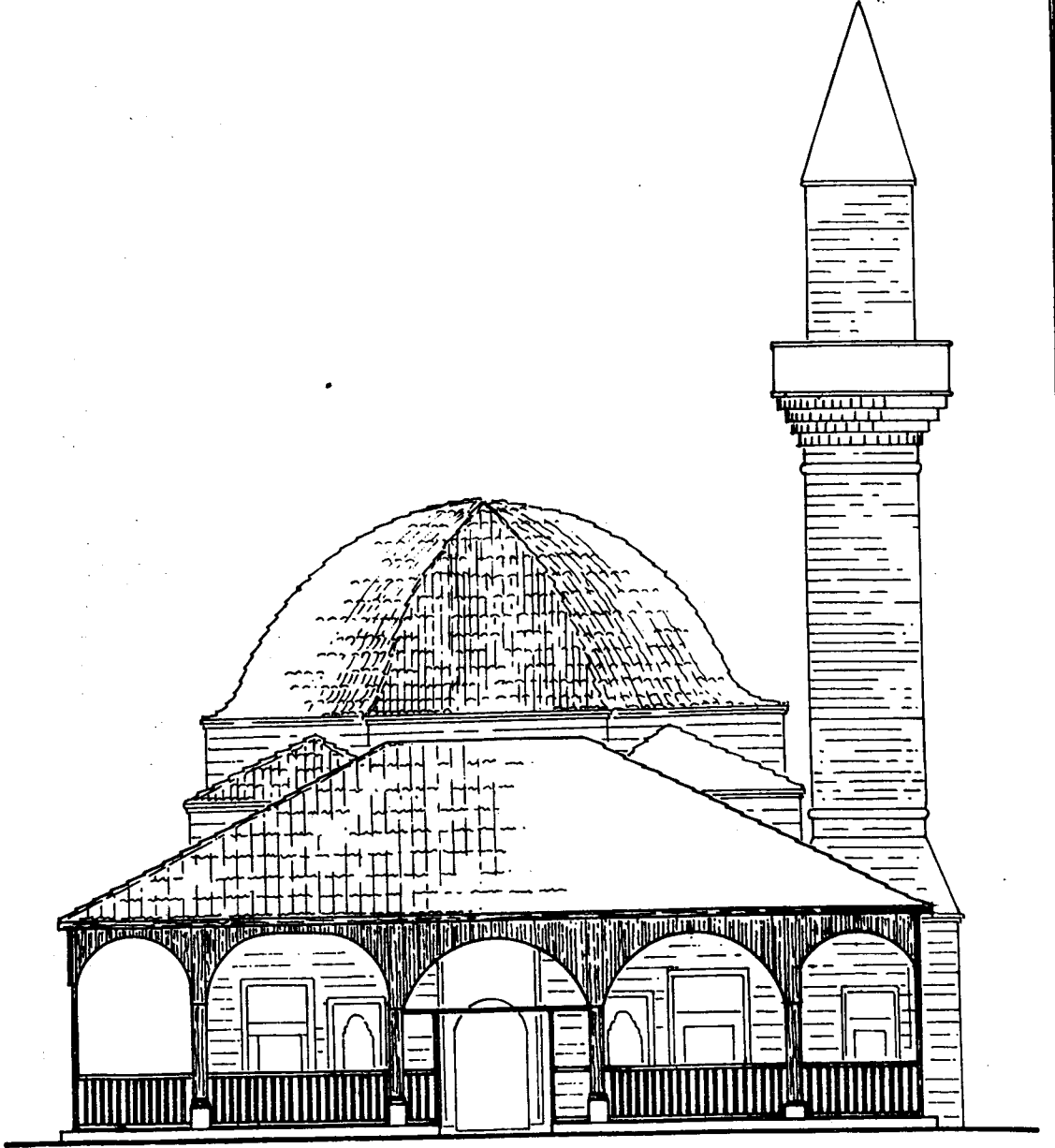
0 1 2 3 4 5 metre

ANTALYA - KAŞ KASABA KÖYÜ CAMII
RÖLÖVE PROJESİ

4. B - B KESİTİ

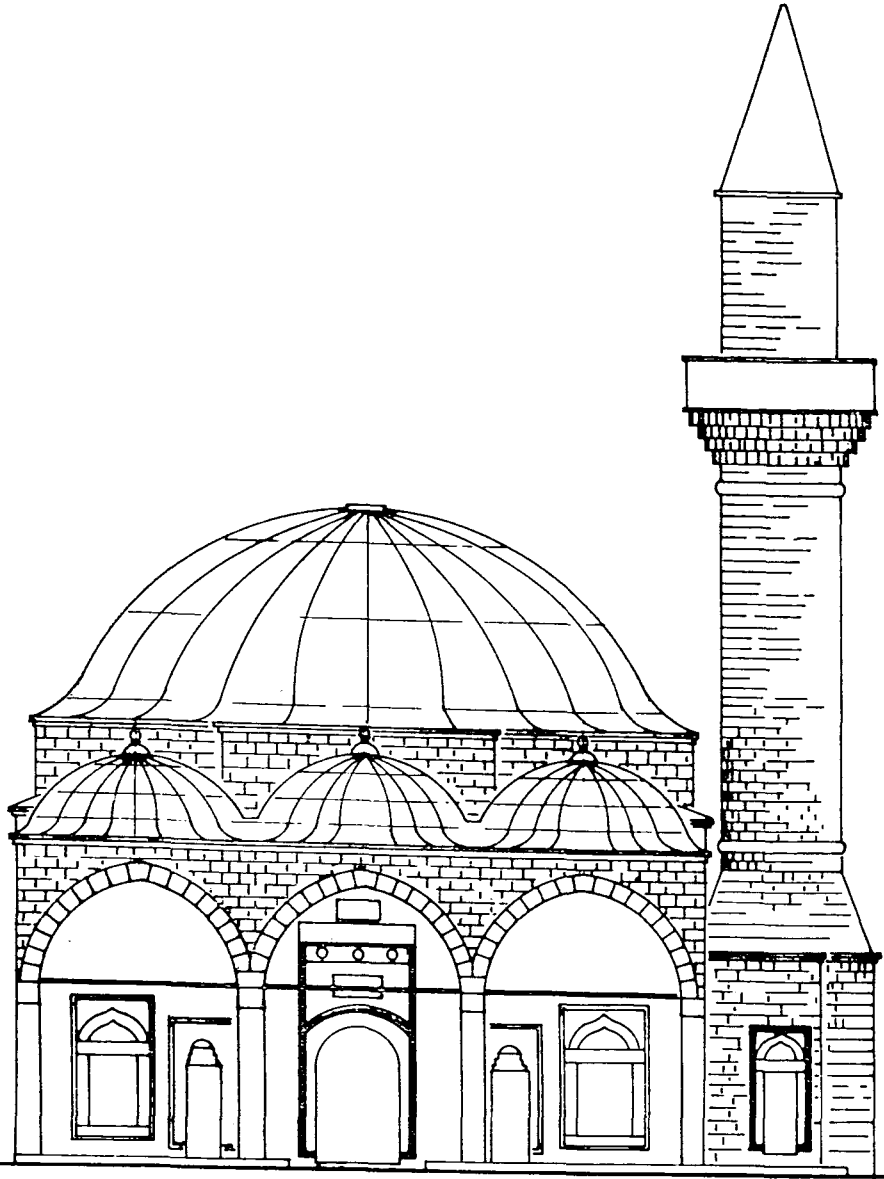
0 1 2 3 4 5 metre

ANTALYA_KAS KASABA KÖYÜ CAMİİ
RÖLÖVE PROJESİ

5. KUZEY CEPHE

0 1 2 3 4 5 metre

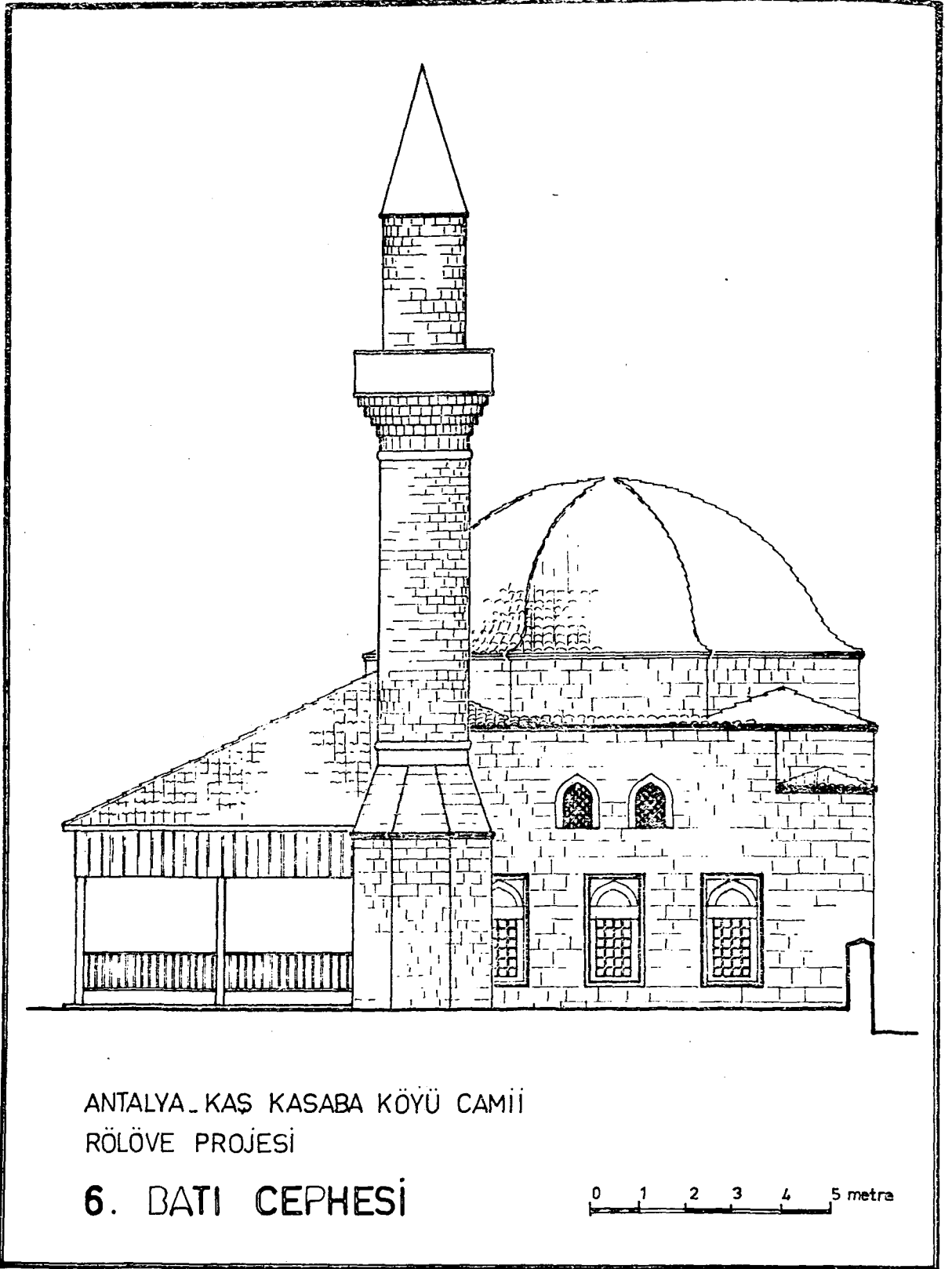

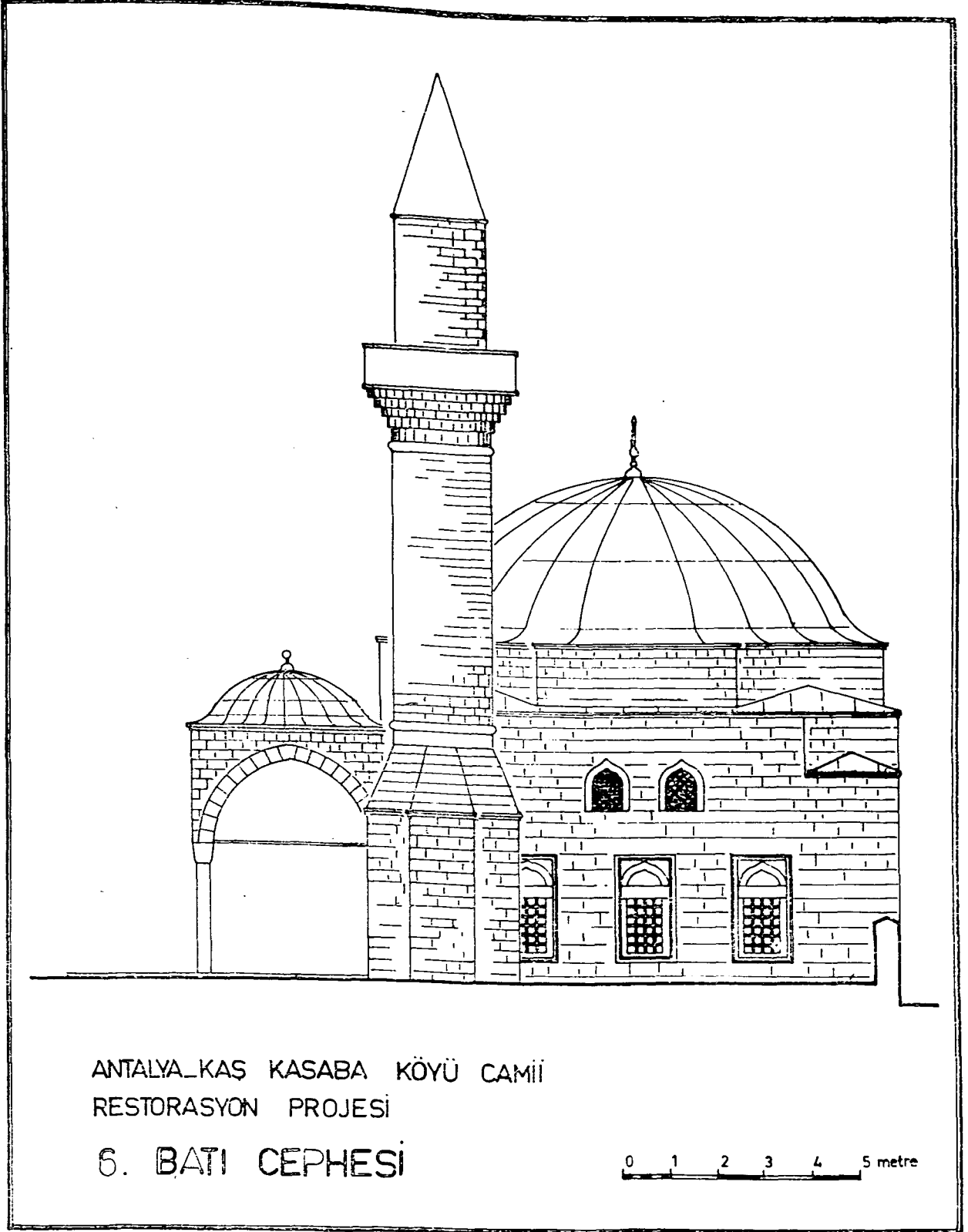
ANTALYA - KAŞ KASABA KÖYÜ CAMII
RESTORASYON PROJESİ

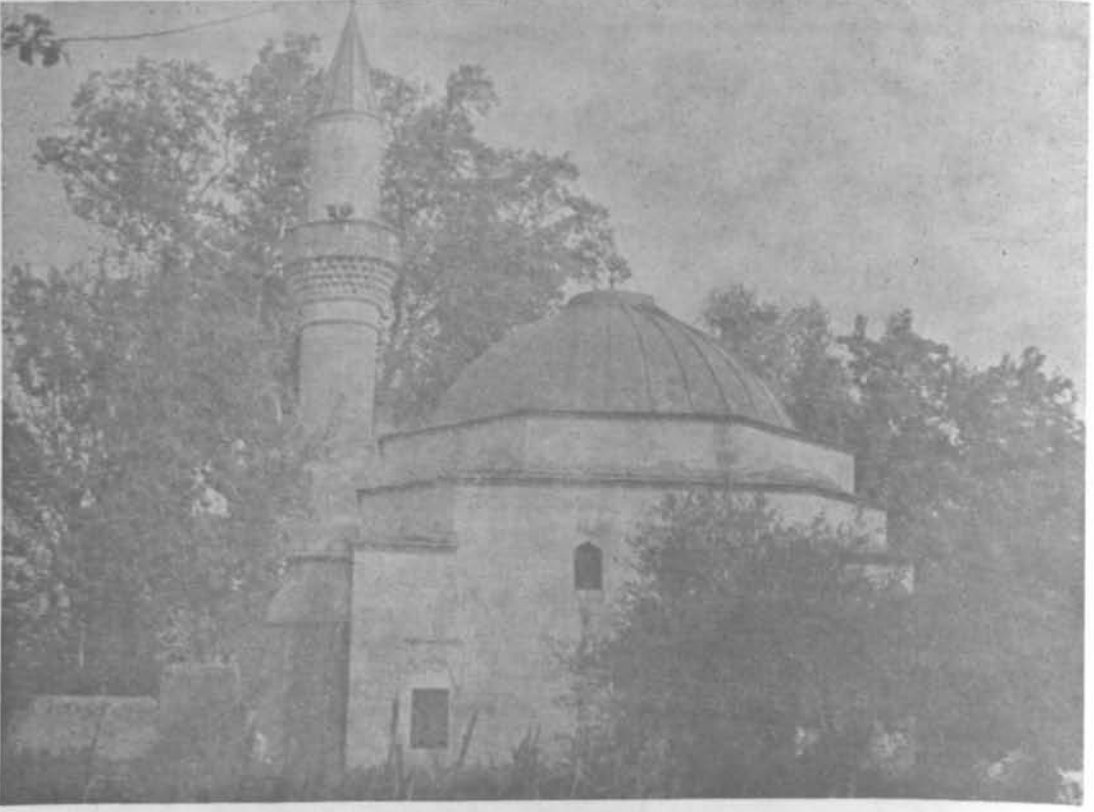
5 . KUZEY CEPHE

0 1 2 3 4 5 metre

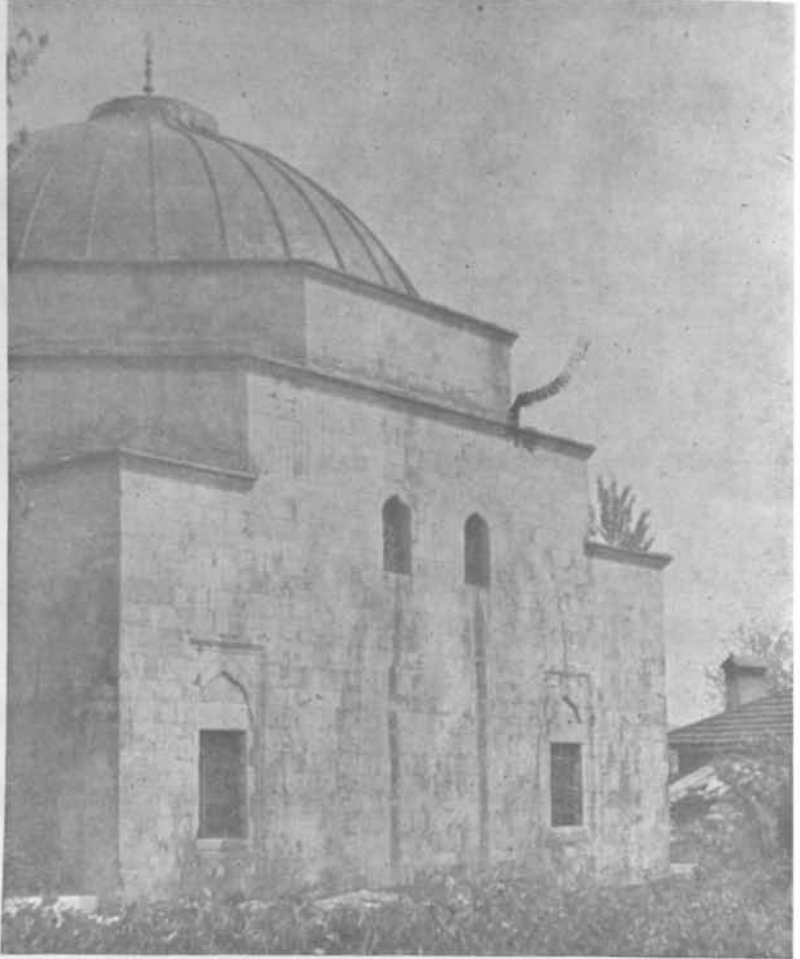

Resim : 18 Antalya Kaş Kasaba Köyü Camii, güney görünüş (Restorasyon sonrası)

Resim : 19
Antalya
Kaş
Kasaba
Köyü
Camii,
güney
görünüş
(Restorasyon
sonrası)